Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXIV. Celovec, petek, 3. oktober 1969 Štev. 39 (1423)

Zvezni predsednik Jonas obhaja svojo 70-letnico

Jutri 4. oktobra bo zvezni predsednik Franz Jonas obhajal svoj 70-letni življenjski jubilej.

Kot sin pomožnega delavca je Franz Jonas prehodil dolgo in strmo pot od grafičnega delavca ter funkcionarja v sindikalni organizaciji in v socialističnem gibanju do komunalnega politika in državnega poslanca. 14 let je bil župan in deželni glavar Dunaja, ko ga je po smrti zveznega predsednika dr. Schärfa socialistična stranka postavila za svojega kandidata in je bil 23. maja 1965 izvoljen za novega zveznega predsednika republike Avstrije.

„Hočem biti zvezni predsednik vseh Avstrijcev in za vse Avstrijce," je naglasil ob svoji zaprisegi, in tej obljubi je ostal zvest. To je pokazal tudi lani, ko je obiskal Železno Kaplo ter izrazil posebno veselje zato, ker ga je mladina pozdravila v obeh deželnih jezikih. Takrat je poudaril, da sta dvojezičnemu ozemlju Koroške še v posebni meri potrebna strpnost in mir, da se lahko razvija naprej in se ohrani svojevrstna mešana kultura, katere izpodrinjenje ne bi pomenilo izgube le za Koroško, marveč tudi za Avstrijo; Železna Kapla pa naj bo tudi v bodoče zgled spoštovanja pravic vseh občanov in razvijanja prijateljskega sodelovanja med sosednimi narodi.

Čestitkam, ki jih je ob svojem življenjskem jubileju deležen zvezni predsednik Jonas, se iskreno pridružujemo tudi koroški Slovenci.

Koroška SPÖ pripravljena za volitve

Deželni glavar Sima o manjšinskem vprašanju

Zadnjo soboto je v Celovcu zasedal deželni odbor koroške SPÖ, ki je sprejel potrebne sklepe za prihodnje delo. Predvsem je 132 delegatov iz vseh predelov dežele soglasno izglasovalo kandidate, s katerimi se bo koroška socialistična stranka predstavila prihodnje leto pri deželnozborskih in državnozborskih volitvah.

Tozadevno bo prišlo do več sprememb, pri katerih sta morda najbolj zanimivi naslednji: dosedanji namestnik deželnega glavarja dr. Hans Kerstnig bo presedlal v zvezno politiko (nosilec koroške socialistične liste za državnozborske volitve) in ga bo v deželni vladi nasledil Rudolf Gallob; v deželni zbor pa prideta celovški župan Hans Ausserwinkler in deželni sekretar SPÖ zvezni svetnik Leopold Wagner.

Še posebej za koroške Slovence pa je zanimivo, da je na soicalistični listi za deželni zbor na 24. mestu Hanzi Ogris, podpredsednik ZSO; poleg tega sta na listi še dva Slovenca — Franc Haderlap in Lojze Trunk.

Glavne naloge v prihodnjih letih je zbranim delegatom orisal deželni glavar in predsednik koroške SPÖ Hans Sima, ki je poudaril, da gre zlasti za krepitev socialistov v deželi ter za večjo mero soodločanja Koroške v državni politiki. Pri tem je zavzel stališče tudi do manjšinskega vprašanja in med drugim ugotovil, da država določil državne pogodbe ne izpolnjuje v zadostni meri, če mora na primer edina višja šola za slovensko manjšino na Koroškem, namreč slovenska gimnazija, biti nastanjena v drugi srednji šoli, zaradi česar imajo slovenski srednješolci iz leta v leto samo popoldanski pouk; to pa nasprotuje načelu enakosti. Koroška deželna politika — je naglasil deželni glavar Sima — je že leta usmerjena v to, da spoštuje pravice posameznih narodnostnih skupin in s tem varuje notranji mir v deželi. Vsak posamezni deželan naj se o pripadnosti k eni izmed narodnostnih skupin odloči svobodno in odkrito, po drugi strani pa se mora vsak pripadnik večine čutiti dovolj močnega, da pripadniku manjšine prizna tiste pravice, ki jih le-ta potrebuje za ohranitev svojih kulturnih in narodnostnih posebnosti.

V ostalem je deželni glavar nakazal potrebo po krepitvi gospodarstva v deželi in se v tej zvezi zavzel tudi za tesno sodelovanje s sosednjima deželama Slovenijo in Furlanijo-Julijsko krajino, kajti Koroška kot dežela srečanj je poklicana, da na prostoru Alpe-Jadran deluje v duhu sožitja, ki edino more zagotoviti miroljuben razvoj.

Volitve v Zahodni Nemčiji

so močno razburkale politične valove

Zadnjo nedeljo je 33,548.458 volivnih upravičencev v Zahodni Nemčiji z oddajo glasovnice soodločalo pri oblikovanju novega razmerja političnih sil. Krščansko-demokratska koalicija CDU-CSU je dobila 15,203.457 glasov, to je 46,1 % (pri zadnjih volitvah leta 1965 je imela še 47,6 %) ter 242 mandatov (prej 245). Socialni demokrati so tokrat prejeli 14,074.455 glasov oziroma 42,7 % (doslej 39,3 %) ter 224 (prej 202) sedežev v novem parlamentu. Za liberalno FDP je bilo oddanih 1,904.387 glasov ali 5,8 % in 30 mandatov, medtem ko je ta stranka prej imela še 9,5 % glasov in 49 poslancev. Neonacistična NPD je prejela 1,422.106 glasov, to je 4,3 odst., vendar je ostala brez mandatov, ker ji ni uspelo preskočiti 5-odstotne meje glasov. Za napredno ADF je bilo oddanih le 197.570 glasov (0,6 %) ter je ostala prav tako brez zastopstva v parlamentu kot vse ostale volilne skupine, ki so dobile skupaj 182.352 glasov.

To je v suhoparnih številkah izid nedeljskih državnozborskih volitev v Zahodni Nemčiji. Pri tem izidu je značilnih več podrobnosti: Krščanski demokrati so sicer tudi tokrat uspeli zbrati največje število glasov in so dobili tudi največ mandatov, vendar so v primerjavi z zadnjimi volitvami precej izgubili. Nasprotno pa so socialni demokrati močno povečali število glasov in mandatov ter razliko med obema velikima strankama zmanjšali od prejšnjih 8,3 % na 3,4 %. Najbolj občutno so nedeljske volitve prizadele liberalno FDP, ki je nazadovala za dobro tretjino svoje prejšnje moči. Hud udarec pa pomeni izid volitev tudi za neonaciste, ki jim tokrat ni uspelo napraviti skoka v zvezni parlament, kar pa nikakor ne pomeni, da je nevarnost desničarskih skrajnežev s tem že premagana, kajti v primerjavi z letom 1965 je NDP napravila velik skok naprej, namreč od 2 na 4,3 % celotnega števila veljavnih glasov.

Izid nedeljskih volitev pa je tudi drugače močno razburkal politične valove. Gre namreč za vprašanje, kako se bo novo razmerje sil odražalo pri sestavi bodoče vlade. Možnosti je več: ali dosedanja velika koalicija med CDU in SPD, ali pa mala koalicija ene od velikih strank s FDP. Kakor vse kaže bo prišlo do bistvene spremembe dosedanjega vladanja, kajti socialni demokrati so že v noči od nedelje na ponedeljek zalo jasno poudarili, da so edina stranka, ki je na volitvah napredovala, torej imajo tudi vso pravico, da prevzamejo državno krmilo v svoje roke. Pa tudi liberalci so se že v volilnem boju zavzemali za spremembo povojne vladavine ter po volitvah izrazili pripravljenost, da sklenejo vladno koalicijo s socialnimi demokrati.

Ko pišemo te vrstice, rezultati prvih razgovorov med SPD in FDP še niso znani. Jasno pa je že od vsega začetka, da bo o bodoči vladi v Bonnu v danih razmerah zelo merodajno odločala stranka, ki je pri volitvah največ izgubila — to je FDP, od katere je odvisno, kdo bo novi kancler Zahodne Nemčije, ali krščanski demokrat ali pa socialist.

Dvajsetletnica LR Kitajske

Na Kitajskem so te dni praznično obhajali dvajsetletnico razglasitve ljudske republike. Za to priložnost so se v Pekingu zbrale številne delegacije iz vseh delov sveta.

Politični opazovalci so izmed dogodkov okoli kitajskega praznika dali poseben poudarek dejstvu, da so kitajski politični krogi ob tej priložnosti izrazili pripravljenost za miroljubno reševanje sedanjega kitajsko-sovjetskega spora. Poudarjeno je bilo, da bo Kitajska zgrabila k orožju le tedaj, če bo napadena in se bo morala braniti, sicer pa želi sporna vprašanja reševati potom razgovorov in pogajanj.

V tej zvezi je zanimiva tudi vest, da je predsednik sovjetske vlade Kosigin med svojim kratkim obiskom v Pekingu prejšnji mesec predlagal predsedniku kitajske vlade Ču En Laju program treh točk za prenehanje napetosti med obema državama. Ta program predvideva začetek pogajanj o mejah, kjer je bilo pred nedavnim mnogo krvavih incidentov; vrnitev veleposlanikov obeh držav na njihove dolžnosti v Pekingu in Moskvi; organiziranje sestanka, kjer bi se dogovorili o obnovitvi trgovinske menjave in gospodarskih stikov.

Izgleda torej, da sta obe strani živo zainteresirani na mirni rešitvi spora, ki trenutno zastruplja odnose med LR Kitajsko in Sovjet. zvezo.

Leto 1970 – leto volitev

Prihodnje leto bo na Koroškem v pravem pomenu besede leto volitev, kajti z glasovnico v roki bo treba odločati o bodočem sestavu vseh važnih predstavništev — od občinskih odborov mimo deželnega zbora do državne zakonodajne skupščine, to je parlamenta in zveznega sveta.

Prve bodo na vrsti deželnozborske volitve, za katere je socialistična stranka kot najmočnejša politična sila v deželi predvidela 22. februar. Samo teden dni pozneje — 1. marca — bodo po sklepu ÖVP-jevske večine v parlamentu državnozborske volitve. Za 26. april pa so, kakor je na nedavnem zasedanju deželnega odbora SPÖ povedal deželni glavar Sima, predvidene občinske volitve. Vse to seveda pod pogojem, da ne bo prišlo še do kakšne spremembe.

Široko gibanje za mir

zajema vedno bolj tudi ameriško javnost

Z velikim propagandnim truščem je ameriški predsednik Nixon napovedal umik nekaterih ameriških enot iz Vietnama. Mislil je, da bi s tem že zadovoljil tiste čedalje širše kroge ameriške javnosti, ki vedno bolj odločno zahtevajo jasne in učinkovite ukrepe za vzpostavitev miru. Toda Nixon se je zmotil. Njegov načrt, da s polovičnimi ukrepi pomiri ameriško javnost in pridobi potreben čas za „trdo" taktiko pri vietnamskih pogajanjih v Parizu, je namreč naletel na odpor tako pri opoziciji v kongresu kakor še posebno pri raznih mirovnih in študentskih gibanjih, ki terjajo določitev natančnega roka za popolno evakuacijo vojaških enot iz Vietnama ter napovedujejo nove množične akcije proti vojni.

Liberalni newyorški senator iz Nixonove republikanske stranke Charles Goodell je predlagal načrt resolucije, po kateri naj bi bile vse ameriške enote evakuirane do konca leta 1970. Dva republikanska člana predstavniškega doma pa sta predlagala, naj bi po letu 1970 zgubila veljavo tako imenovana „tonkinška resolucija", s katero je ameriški kongres svojčas izglasoval takratnemu predsedniku Johnsonu daljnosežna polnomočja za razširitev vojaških akcij v Vietnamu.

Predsednik Nixon pa tem glasovom noče prisluhniti. Zato je pričakovati, da bodo protivojne in študentske mirovne organizacije začele novo široko zasnovano propagandno dejavnost za protivojne demonstracije. Take demonstracije napovedujejo za oktober in november. Za 15. oktober predvidevajo tako imenovan „vietnamski moratorij", ki bo potekal večinoma na univerzah, po šolah in lokalnih skupnostih. 25. oktobra bodo v Chicagu demonstracije za podporo skupini liberalnih in protivojnih voditeljev, ki jim tam sodijo. Višek jesenskih manifestacij za mir v Vietnamu pa naj bi pomenil „pohod proti smrti", ki je predviden za 14. in 15. november v Washingtonu.

TRGOVINA MED AVSTRIJO IN JUGOSLAVIJO:

Ugoden razvoj in možnosti intenzivacije

Blagovna izmenjava med Avstrijo in Jugoslavijo se zadnja leta razvija zelo ugodno. Iz analize, ki jo je o njenem razvoju objavil avstrijski delegat v Beogradu dr. Friedrich Draszcyk, je razvidno, da je avstrijski izvoz v Jugoslavijo v zadnjih letih močno narasel. Lani je bil za 100 odstotkov višji kot leta 1966. Na drugi strani sicer po obsegu ni prišlo do porasta jugoslovanskega izvoza v Avstrijo, toda njegova struktura se je bistveno spremenila: medtem ko je še pred 10 leti jugoslovanski izvoz v Avstrijo obsegal v glavnem kmetijske pridelke in živila, kupuje sedaj Avstrija v Jugoslaviji v glavnem industrijske izdelke. Njihov obseg naglo narašča.

Leta 1966 je Avstrija v Jugoslavijo izvozila blaga v vrednosti 1 milijarde šilingov, leta 1967 je obseg tega izvoza narasel na 1,5 milijarde šilingov, lani pa na 2 milijardi. Ta porast nikakor ni slučajen — pravi dr. Draszcyk — in tudi ni posledica kakih enkratnih večjih kupčij, marveč je konstanten in ga je mogoče zabeležiti pri vseh vrstah blaga avstrijskega izvoza v Jugoslavijo. Glavnina tega blaga sestoji iz strojev in vozil ter pol- in finalnih izdelkov. Blago te vrste je leta 1967 in 1968 predstavljalo 63,5 in 62,6 odstotka vrednosti celokupnega izvoza.

Lani je vrednost strojev in vozil, ki jih je Jugoslavija kupila v Avstriji, narasla za 41,6 odstotka na 734 milijonov šilingov. Od tega zneska je odpadlo na stroje 346, na vozila 263 in na električne aparate 125 milijonov šilingov. Izdelki kovinske industrije predstavljajo tudi glavnino izvoza v skupini pol- in finalnih izdelkov. V tej skupini narašča tudi izvoz papirja in lepenke ter orodja. Vrednost tovrstnega izvoza je od leta 1966 do leta 1968 narasla za 81 odstotkov na 508 milijonov šilingov. Za 50 odstotkov je narasla tudi vrednost izvoza izdelkov kemične industrije, ki je znašala 341 milijonov šilingov. V tej skupini se je lani izvoz sintetičnih tvarin in umetne smole podvojil, medtem ko je obseg izvoza pigmentov, barv in lakov v primerjavi z letom 1966 narasel za 160 odstotkov.

Veliko je postalo tudi jugoslovansko zanimanje za surovine, zlasti za les. Obseg tovrstnega izvoza se je v zadnjih treh letih podvojil na vrednost 169 milijonov šilingov. Med ostalim blagom, ki ga Jugoslavija kupuje v Avstriji, je treba zlasti omeniti izdelke grafične industrije, izdelke iz sintetičnih tvarin, obutev, sanitarne naprave, optične inštrumente in podobno. Pomemben je še izvoz električne energije v Jugoslavijo; čeprav nazaduje, je Avstrija lani še vedno izvozila električnega toka v vrednosti 47 milijonov šilingov.

V trgovini med Avstrijo in Jugoslavijo pa je tudi letos opažati naraščanje avstrijskega izvoza. V prvem polletju je po vrednosti znašal 1166 milijonov šilingov, kar obeta, da bo letos narasel za nadaljnjih 15 do 20 odstotkov.

Kar se tiče jugoslovanskega izvoza v Avstrijo, sicer ni mogoče govoriti o porastu, toda struktura blaga se je bistveno spremenila. Vrednost izvoza se od leta 1966 giblje pri 1,2 milijarde šilingov letno. Lani je bila celo nekoliko nižja, ker je Avstrija omejila svoj agrarni uvoz. Temu nasproti je izvoz jugoslovanskih industrijskih izdelkov v Avstrijo vidno narasel. To naraščanje najbolj predočuje dejstvo, da so bili kmetijski pridelki še leta 1960 na celokupnem jugoslovanskem izvozu v Avstrijo udeleženi s 60 odstotki, medtem ko je njihov delež lani znašal le še 32 odstotkov.

Jugoslovanski izvoz je torej šibka stran trgovine med Avstrijo in Jugoslavijo. Njena pasiva v trgovinski bilanci narašča. Leta 1967 je znašala 300, lani 800, letos v prvem polletju pa že 600 milijonov šilingov. Po dr. Draszcyku je vzrok temu preslabo poznanje avstrijskega trga.

Toda tudi na avstrijski strani še zdaleka niso izčrpane vse možnosti blagovne izmenjave med Avstrijo in Jugoslavijo. Dr. Draszcyk meni, da mora tudi Avstrija intenzivirati odkrivanje možnosti za uveljavljanje na jugoslovanskem trgu. Tudi avstrijska podjetja v Jugoslaviji še nimajo izgrajene ustrezne zastopniške mreže. Poleg tega njihov sistem kreditiranja še ni dovolj elastičen.

V trgovini med Avstrijo in Jugoslavijo kaže dosedanji razvoj vrsto možnosti za poglobitev gospodarskega sodelovanja. Med državami, v katere Avstrija izvaža, se je Jugoslavija povzpela na šesto mesto, Avstrija pa stoji v jugoslovanskem izvozu na sedmem mestu. Razvoj tega sodelovanja v zadnjih letih kaže, da bi bil čas, da podjetja obeh držav tudi bolj korajžno stopijo na pot intenziviranja industrijske kooperacije in skupnega nastopanja na trgu tretjih držav. To tembolj, ker je že dosedanji razvoj pokazal, da je mogoče trgovino in industrijsko sodelovanje med obema državama intenzivirati in čedalje bolj specificirati. Več kot stoodstotnemu porastu te blagovne izmenjave v zadnjih treh letih stoji nasproti resnica, da je Avstrija v tem času svoj celokupni izvoz lahko povečala le za 18 odstotkov, izvoz v območje Evropske gospodarske skupnosti pa komaj za 2,7 odstotka.

Postopno skrajšanje delovnega tedna

Interesna zastopstva delodajalcev in delojemalcev — zvezna gospodarska zbornica in sindikalna zveza — so se prejšnji teden sporazumele o sklenitvi tako imenovane generalne kolektivne pogodbe, s katero se bo delovni teden v Avstriji postopno skrajšal od sedanjih 45 ur na 40 ur v letu 1975. S tem je bila načelno izpolnjena zahteva delavstva in njegovega zastopstva po skrajšanju delovnega časa. Potrebna je zdaj seveda še zakonita ureditev, to je sklenitev novega zakona o delovnem času, kajti sedanji tozadevni zakon izvira še iz nacistične dobe.

Na podlagi sklenjenega sporazuma se bo delovni teden s 1. jan. 1970 skrajšal od sedanjih 45 ur na 43 ur, leta 1973 za nadaljnjo uro na 42 ur in leta 1975 končno na 40 ur. Zaradi tega skrajšanja delovnega časa se zaslužki delojemalcev na splošno ne bodo znižali, pač pa vsebuje pogodba posebna določila glede različnih doklad, delovnih odmorov, plačila nadurnega dela in podobno. Pogodba bo začela veljati 1. januarja 1970, vendar ne za vse panoge gospodarstva, kajti pri nekaterih poklicih so bile predvidene posebne ureditve, tako na primer v gostinstvu, kjer bo pogodba začela veljati šele 5. oktobra 1970.

Za veliko večino avstrijskih delojemalcev je vprašanje delovnega časa torej urejeno z omenjeno kolektivno pogodbo. So pa tudi pri tej ureditvi ostale izjeme, kot so na primer državni uslužbenci, za katere pogodba prav tako ne velja, kakor ne velja za kmetijstvo. Zato pa bo moral parlament skleniti še nov zakon o delovnem času, glede katerega sta si obe veliki stranki načelno edini, da je modernizacija tozadevne zakonodaje nujno potrebna.

Nova elektrarna na Soči

naj bi začela obratovati čez dve leti

Soške elektrarne so v zadnjem času namenile znatna sredstva za raziskovalna dela in pripravo tehnične dokumentacije za nove energetske objekte. Tako so pripravljeni projekti za hidroelektrarno Trnovo, Kobarid, Kamno, Avče in Solkan; razen tega je v načrtu tudi izgradnja cevne turbine na obstoječem jezu v Ajbi, ki jo bodo vgradili v pretočno polje na levem bregu Soče.

Pri realizaciji teh načrtov bo prišla prva na vrsto po vsej verjetnosti hidroelektrarna Solkan, kajti predvidoma že to zimo ali najkasneje prihodnjo pomlad naj bi začeli s pripravljalnimi deli, tako da bi novi hidroenergetski objekt začel redno obratovati predvidoma ob koncu leta 1971 ali v začetku leta 1972. HE Solkan bo s svojo povprečno letno proizvodnjo 125 milijonov kWh zadovoljila porasle potrebe po električni energiji na Primorskem čez nekaj let, ko naj bi zgradili tudi še HE Kobarid. Pregrada bi bila nad Kobaridom, verjetno tam, kjer so svojčas že Italijani začeli s pripravljalnimi deli. Strojnico pa bi zgradili kakih 150 m nižje na levem bregu Soče. Akumulacijsko jezero bi imelo 10 milijonov kubičnih metrov vode. S srednjo letno proizvodnjo 160 milijonov kWh bi ta elektrarna bistveno prispevala k izpopolnitvi slovenskega oz. jugoslovanskega elektroenergetskega sistema.

Leta 1949 so Soške elektrarne s pred zadnjo vojno zgrajenima elektrarnama Plave in Doblar krile kar 40 odstotkov vseh slovenskih potreb po električni energiji. Ker pa potem na območju Soških elektrarn ni bil zgrajen noben nov objekt, se je delež tega primorskega podjetja v skupni proizvodnji električne energije v Sloveniji zmanjšal na vsega 9 odstotkov.

Pač pa so Soške elektrarne dosegle pomembne uspehe z investiranjem v prenosno omrežje. Tako so bili zgrajeni 220-kilovoltni daljnovodi Kleče—Divača, daljnovod od italijansko-jugoslovanske meje do Divače in daljnovod Pehlin (Hrvatska)—Divača. Ti daljnovodi so del mednarodne povezave treh sosednih držav Avstrije, Italije in Jugoslavije, po katerih bo odslej možno izmenjavati uvoz oziroma izvoz presežkov električne energije. V središču teh daljnovodov, v Divači, gradijo 220 kV transformatorsko postajo.

V načrtu pa je tudi gradnja termoelektrarne v Kopru skupaj z 220-kilovoltnim daljnovodom Divača—Koper s transformacijo 220/110 kV v Divači. Z realizacijo teh načrtov bi bile tudi slovenskemu obalnemu območju za daljšo dobo zagotovljene zadostne in redne dobave električne energije.

Pomembno delo v korist otrok

V otroški vasi Hinterbrühl pri Dunaju se bodo prihodnji teden zbrali predstavniki SOS-otroških vasi iz vsega sveta, da na prvem mednarodnem kongresu razpravljajo o praktičnem delu na tem področju oskrbe osirotelih otrok.

Na kongresu se bodo sestali zastopniki iz Avstrije (od koder se je misel SOS-otroških vasi začela širiti po svetu), Argentine, Avstralije, Belgije, Bolivije, Brazilije, Čila, Češkoslovaške, Danske, Nemčije, Ekvadorja, Finske, Francije, Anglije, Indije, Indonezije, Italije, Jugoslavije, Jordanije, Kanade, Kolumbije, Koreje, Libanona, Nizozemske, Norveške, Portugalske, Španije, Švice, Turčije, Urugvaja, Amerike, Vietnama in še nekaterih dežel. Pod vodstvom ustanovitelja prve SOS-otroške vasi Hermana Gmeinerja bodo napravili bilanco dosedanjega dela ter začrtali program za nadaljnji razvoj te danes že ves svet obsegajoče dobrodelne ustanove. Doslej je bilo urejenih že več kot 70 otroških vasi v raznih deželah sveta, velikega pomena pa je tovrstna dejavnost še posebno v deželah v razvoju, kjer so tudi SOS-otroške vasi postale važen faktor v boju proti bedi in pomanjkanju, v boju za človeka vredno življenje.

Udeležencem prvega mednarodnega kongresa predstavnikov SOS-otroških vasi je poslal pozdravno poslanico tudi generalni tajnik OZN U Tant, ki je ob tej priložnosti naglasil pomembno delo SOS-otroških vasi ter poudaril, da je ta ideja v skladu z ustanovno listino Združenih narodov.

Število upokojencev

Pred nedavnim je v Celovcu zasedal deželni odbor pokojninske zavarovalnice za delavce. V poročilu za drugo četrtletje 1969 je bilo navedeno, da je bilo v navedenih mesecih povprečno 256.374 oseb obvezno zavarovanih, torej v rednem delovnem razmerju. V istem času pa je znova naraslo tudi število upokojencev, ki je 30. junija letos znašalo 103.907 oseb. Okrog 37 odstotkov upokojencev je poleg pokojnine prejemalo tudi tako imenovano izravnalno doklado, okoli 9 odstotkov pa doklado za nebogljene.

Vodja deželnega urada državni poslanec Moser je posebej poudaril, da narašča število prošenj za zdravljenje revmatičnih obolenj, tako da mora pokojninska zavarovalnica za delavce računati s stalno naraščajočimi izdatki za tovrstna zdravilišča.

V Avstriji je bilo s 1. avgustom letos skupno 1,508.741 prejemnikov raznih pokojnin, vračunani pa niso prejemniki rent za vojne žrtve in žrtve fašizma. Število zaposlenih pa je znašalo 2,406.914 oseb.

PO ŠIROKEM SVETU

PRAGA. — V najvišjih partijskih in državnih organih Češkoslovaške je prišlo do obsežnih sprememb, o katerih pravijo, da gre za „veliko čistko“ v vrstah tako imenovanih reformistov. Vodilni funkcionarji Aleksander Dubček, Josef Smrkovsky in mnogi drugi so izgubili svoje položaje. Zaradi teh sprememb je tudi češkoslovaška vlada pod vodstvom Oldricha Černika kolektivno odstopila, vendar je Černik takoj spet sestavil novo vlado, v kateri je ostalo večje število prejšnjih ministrov, osem članov pa je novih. Na plenarnem zasedanju CK KP Češkoslovaške, kjer so sklepali o teh spremembah, so razveljavili tudi izredni partijski kongres, ki je zasedal lani avgusta in na katerem so češkoslovaški voditelji sprejeli važne sklepe v zvezi z zasedbo Češkoslovaške po silah varšavskega pakta.

RIO DE JANEIRO. — Vojaški režim v Braziliji je ponovno uvedel smrtno kazen in dosmrtno ječo. Ta ukrep je sledil nedavni ugrabitvi ameriškega veleposlanika v Braziliji. Uboj tujega diplomata bodo v Braziliji v bodoče kaznovali s smrtjo, za poškodbo tujega diplomata pa je predvidena dosmrtna ječa.

BUKAREŠTA. — Finski zunanji minister Karjalainen je med svojim obiskom v Romuniji povedal, da je pobuda Finske za sklicanje evropske konference o varnosti naletela na dober odziv. Od skupaj 32 evropskih vlad jih je 22 že odgovorilo, in sicer vse povabljene socialistične in nevtralne države, pa tudi del držav članic NATO. V večini odgovorov so predlagali zelo skrbne priprave in se zavzeli tudi za posebno pripravljalno srečanje, kjer bi se dokončno sporazumeli o sklicanju evropske konference. V prizadevanjih za evropsko varnost igra pomembno vlogo predvsem tudi Romunija, ki je bila v tej smeri že večkrat pobudnik. Med temi pobudami je tudi resolucija OZN o dobrih sosedskih odnosih na evropski celini.

PEKING. — LR Kitajska in LR Severni Vietnam sta podpisali sporazum o kitajski pomoči Severnemu Vietnamu v prihodnjem letu. Hkrati so ob tej priložnosti potrdili tudi še nek „pomembni protokol“, vendar podrobnosti niso bile objavljene.

BLED. — Pred spomenikom žrtvam fašizma v Srednji Radovni je bila zadnjo nedeljo slovesnost, na kateri so proslavili 25-letnico pomembnih dogodkov med narodnoosvobodilno borbo na jeseniško-radovljiškem območju. Spomin je veljal med drugim tudi strašnim dogodkom v Radovni, kjer so nacisti 20. septembra 1944 požgali vas in je izgubilo življenje 23 domačinov, ki so jih Nemci žive ali mrtve pometali v ogenj. Prav tako so se spomnili 25-letnice zbora gorenjskih aktivistov v Bohinju, zbora aktivistov jeseniškega okrožja ter ustanovitve jeseniško-bohinjskega odreda in prve mladinske konference jeseniškega okrožja.

WASHINGTON. — Načrt ameriškega predsednika Nixona, da s polovičnimi ukrepi pomiri ameriško javnost in pridobi potreben čas za „trdo“ taktiko pri vietnamskih razgovorih v Parizu, je naletel na odpor kongresne opozicije in mirovnih ter študentskih gibanj, ki zahtevajo določitev natančnega roka za popolno evakuacijo ameriških enot iz Vietnama ter napovedujejo nove množične akcije proti vojni.

BEOGRAD. — Včeraj je prispel na večdnevni uradni obisk v Jugoslavijo predsednik republike Italije Giuseppe Saragat. Obisk najvišjega predstavnika Italije je — kakor je bilo v zadnjih dneh poudarjeno tako na italijanski kot na jugoslovanski strani — manifestacija in potrditev dobrega razvoja vsestranskega in plodnega sodelovanja med obema državama, hkrati pa naj bi dal tudi nove pobude za nadaljnje utrjevanje teh odnosov. Med obiskom bo nedvomno govora tudi o položaju in vlogi slovenske manjšine v Italiji oziroma italijanske manjšine v Jugoslaviji.

SAIGON. — Tekom enega tedna so ameriški helikopterji že drugič „pomotoma“ obstreljevali civilno prebivalstvo v Južnem Vietnamu, pri čemer je celo po lastnih navedbah ameriške vojske bilo 14 oseb ubitih, 17 pa ranjenih. Pri podobnem napadu nekaj dni prej pa so ameriški vojaki ubili 7 ter ranili 17 južnovietnamskih civilistov.

PEKING. — V navzočnosti visokih predstavnikov iz številnih držav so te dni proslavili 20-letnico proglasitve Kitajske za ljudsko republiko. Medtem pa se nadaljujejo prizadevanja, da bi bila LR Kitajska sprejeta v OZN, kajti državo z največjim prebivalstvom na svetu zastopa v svetovni organizaciji še vedno Čangkajškov režim na Formozi.

WASHINGTON. — Amerika po vsej verjetnosti do srede leta 1971 ne namerava zmanjšati svojih vojaških sil v Evropi in Južni Koreji. V Evropi ima Amerika zdaj 320.000 vojakov, ki predstavljajo glavno silo Atlantskega pakta, v Južni Koreji pa je trenutno 55.000 ameriških vojakov.

Uspešno gostovanje SNG Maribor

Preteklo nedeljo je v Mestnem gledališču nastopilo SNG Maribor z dramo A. P. Čehova „Tri sestre". Mariborski gledališčniki so prišli na Koroško na vabilo Slovenske prosvetne zveze. Ni lahko pripraviti tako predstavo. V ospredju je stalo vprašanje, kako bodo obiskovalci sprejeli zahtevno dramo. Po predstavi moremo ugotoviti, da so bile skrbi odveč. Obiskovalci so živo sledili filozofiranju in razgovorom glavnih oseb drame. Preko 500 obiskovalcev se je po predstavi z navdušenim aplavzom zahvalilo igralcem iz Maribora, ki so znali pritegniti gledalce že takoj v začetku.

Čehov je s svojimi deli ustvaril nov tip drame. V „Treh sestrah" riše vsakdanje življenje malomeščanske družbe, ki hrepeni po nečem boljšem, po napredku, po nekem imaginarnem cilju. Ne stori pa nobenega koraka, da bi spremenila dosedanje življenje.

Življenje in konec si stojita tudi v tej drami Čehova neposredno nasproti. Olga se spominja očetove smrti, kar nato pa sestri Irini čestita k rojstnemu dnevu. Življenje, ki bi ga sestre rade spremenile, teče naprej. Hrepenijo po Moskvi, ki je daleč in kjer je po njihovem mnenju življenje vse drugačno. Čehov nikakor ne prikaže milje neke družbe, temveč postavi v ospredje probleme, ki se tekom desetletij ne spremenijo. V tej drami ni pravega zapleta in razpleta. Osebe predstavlja predvsem z razgovori, ki tečejo okoli vsakdanjih stvari. Vzeti so iz vsakdanjega življenja. Veršinin pride iz Moskve v provincialno mesto in tukaj najde zanimanje pri sestrah, posebno še pri Irini. Vse tri ga občudujejo, ker pride iz Moskve in pričakujejo, kaj jim bo povedal o mestu njihovih želja. Gledajo ga kot prikazen iz drugega sveta. Toda Veršinin jih razočara. Kajti kmalu se prilagodi družbi in izkaže se, da tudi njega težijo dokaj vsakdanje reči. Žena ga spravlja v zadrege, ker se sproti zastruplja in tudi s hčerko ima skrbi. Zdi se, da je vsaka izmed oseb za trenutek glavna oseba drame. Ko spregovori, je njen problem najvažnejši, je v ospredju. Prav vsi pa hrepenijo po spremembi.

V čem pa naj bi ta sprememba obstojala, je nejasno. Edino Tuzenbah se ne sprijazni z usodo, najde pot iz tega začaranega kroga. Vsi naskakujejo nevidne stene in jih želijo premagati, toda naposled resignirajo in so še bednejši. Tuzenbah hoče potegniti iz tega monotonega življenja Irino, ki se pa predolgo obotavlja, po Tuzenbahovem propadu pa jo zopet objame staro življenje in hrepenenje. Le Ivanovna izpade iz tega okolja. Ljubeznivo-kruto terorizira družino; ne tri sestre, ne njen mož, niti drugi nimajo moči, da bi se ji uprli.

Zdaj eden, zdaj drugi razmišlja o smislu življenja. Veršinin filozofira, kaj bodo čez stoletja mislili o njegovem življenju, vedno spet pa se povrne k svojim vsakdanjim problemom. Stavi se vprašanje, ali so se ljudje sprijaznili z življenjem, kakršnega živijo. Niso zadovoljni, vsi hrepenijo po izpopolnitvi, nihče pa ne ve, kako bi se dali doseči cilji njihovega hrepenenja. Ne priborijo se do odločilnega koraka, ker so prešibki in neodločni. Življenje jih ne izpolni. Tuzenbah in Irina hočeta delati. Ali tudi to je samo beg, samo besedičenje. Andrej, upanje treh sester, sanjari in ne doseže cilja, ne postane znanstvenik, temveč vsakdanji človek. Kuligin, gimnazijski profesor, Mašin mož, je samozadovoljen. Čebutkin resignira nad življenjem. Samo Tuzenbahova smrt ga za trenutek pokliče k realnosti, takoj nato pa spet zabrunda, življenje teče naprej. Tri sestre ostanejo same, nezadovoljne, polne spominov in hrepenenja.

Ignac Kamenik je zapisal o osnovni ideji „Treh sester" tole: Čehov pledira za človeka, ki je odprt, nemiren, ki se ne utaplja v malomeščanski samozadovoljnosti, pa čeprav je pri tem ogoljufan za svojo srečo, kajti bistvo hrepenenja ni v uresničitvi tega hrepenenja, temveč v težnji po njegovi uresničitvi.

Ansambel SNG Maribor je izvrstno zaigral Čehova. Brez patosa, vsak posamezen igralec je svoje doprinesel k uspehu. Nobeden ni izpadal. Branko Gombač je naštudiral vzorno predstavo.

Igralci so bili deležni navdušenega aplavza, igralke treh sester pa so sprejele vsaka lep šopek nageljnov.

Zahteven program
jeseniškega amater. gledališča

Jeseniško amatersko gledališče se že dalj časa bori s težavami, ker gledališki prostori niso primerno urejeni. Manjka posebno centralne kurjave, ki je za gledališče vsekakor potrebna, kajti kdo že rad sedi v mrzli dvorani.

Kljub temu, da težave še niso popolnoma odpravljene, pa bo amatersko gledališče delovalo tudi to leto. Sezono bodo pričeli z uprizoritvijo ljudske drame F. Klinarja „Plavž". Ponovili bodo tudi nekatere komade lanskoletne sezone. Sicer pa je repertoar tega amaterskega gledališča obširen in pester ter zahteven. Iz domače dramatike bodo na sporedu dela „Magda" A. Remca, „Dva bregova" A. Leskovca, „Ekvinokcij" J. Vojnovića in „Ognjeni vihar" V. Rabadana. Iz klasike so si izbrali delo Shakespeara „Romeo in Julija". Naštudirali bodo tudi eno mladinsko igro. Komedijo bodo predstavljali Nušićev „Pokojnik", „Trideset sekund ljubezni" A. Benedettija in „Tuje dete" V. Škvrkina. V programu je tudi še pravljica „Janko in Metka".

V načrtu gledališča je še šest do sedem dramskih del. Bogati spored jeseniškega amaterskega gledališča je najboljši dokaz, da gledališče hoče delovati tudi v težjih razmerah in tako nadaljevati 25-letno pot svojega prizadevanja.

»Štajerska jesen 1969«

V Gradcu so že dalj časa pripravljali kulturno manifestacijo, ki nosi ime „Štajerska jesen". To kulturno prireditev, ki se začne jutri, so prvič pripravili lani in je že v prvem letu naletela na širok odmev. „Štajerska jesen" obsega predstave dramskih tekstov, oper, koncerte in razne umetniške razstave. Prireditelji so naleteli na pristojnih mestih na razumevanje, tako da vsaj nimajo finančnih skrbi. K sodelovanju so že preteklo leto pritegnili umetnike tudi iz Slovenije in Italije tako da ima „Štajerska jesen" vse možnosti, da se razvije v pomembno mednarodno prireditev.

Sploh je zapaziti, da je Štajerska na področju sodelovanja dokaj naprednejša kot Koroška. Sicer tudi Koroška sodeluje z najvišjimi slovenskimi kulturnimi ustanovami, toda je v tej zvezi čuti tudi mnogo kritike. O vseh kulturnih dogodkih informirajo Štajerci svoje južne sosede, ravno na področju informacije pa se Koroška lahko skrije.

Slovenski tisk je o „Štajerski jeseni 69" informiral avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Heinrich Riesenfeld, ki je med drugim izjavil: „Na prireditvi v Gradcu sodelujejo tudi umetniki in znanstveniki iz Jugoslavije, med njimi zlasti iz Slovenije in jo dvigajo na raven manifestacije mednarodnega sodelovanja na kulturnem področju, to je na tistem področju, na katerem narodi najlaže sodelujejo med seboj — ne glede na politični in družbeni sistem; katerega o si ustvarili. V svojem bistvu torej umetnost ne pozna meja."

„Štajerska jesen" bo trajala ves oktober. Vloga in cilj prireditve je uveljavljati sodobnejše, modernejše koncepte v glasbenem, dramskem in likovnem snovanju, predstaviti novejše avtorje in njihova dela ter vzpostaviti in utrditi sodelovanje sosednih dežel.

Spored letošnje „Štajerske jeseni" predvideva 21 prvoizvedb in 32 domačih premierskih predstav. Bienale „Trigon" bo letos zasnovan pod naslovom „Arhitektura in svoboda". Ta teden pa so se zbrali likovni ustvarjalci iz raznih dežel na gradu Retzhof. Tu so prireditve IV. mednarodnega slikarskega tedna. Razstavo slik, ki jih ustvarjajo umetniki skozi en teden, bodo pripravili v novi galeriji v deželnem muzeju. Odprli jo bodo jutri. Na „Štajerski jeseni" bo sodeloval s samostojno razstavo skulptur in grafike Heinz Leinfellner. Razstava bo odprta na gradu Eggenberg v Gradcu.

V okviru glasbenih protokolov bodo avstrijske radijske postaje v času prireditve predstavile glasbene stvaritve sodobnih avtorjev. Naštudirali so dramska in operna dela Ernesta Kreneka, Odena von Horvatha, Eliasa Canettija in Franca Schuberta.

Glavno vodilo prireditve je kvalitetna izvedba vsake posamezne prireditve. Ob sodelovanju slovenskih umetnikov ter umetnikov in znanstvenikov drugih jugoslovanskih narodov pričakujejo, da bo za „Štajersko jesen" zanimanje tudi med slovenskim občinstvom.

Vsekakor sta kulturna atmosfera in stremljenje štajerskega glavnega mesta po novem mnogo doprinesla k temu, da sta se prav v tem mestu uveljavila najpomembnejša mlada avstrijska dramatika. V Gradcu sta žela prve uspehe Peter Handke in Wolfgang Bauer, avtorja, ki sta znana na vseh odrih nemškega jezikovnega območja.

KULTURNE DROBTINE

- **Na Dunaju so v Volkstheatru pripravili krstno predstavo nove drame W. Bauerja. Drama nosi naslov „Change". Dunajski, avstrijski in nemški kritiki so ugodno ocenili najnovejše delo tega pomembnega mladega avstrijskega dramatika. Predstavo so pripravili v Volkstheatru z lastnimi igralci in tudi gosti. V novi drami prikazuje Bauer milje, v katerem se gibljejo umetniki in taki, ki se štejejo za umetnike. Neznanega slikarja, ki pride iz province na Dunaj, hoče skupina propadlih umetnikov manipulirati. Slikarja hočejo privesti do slave in ga potem spraviti do živčnega zloma ter do samomora. Toda slikar se izmota, samomor pa napravi glavni intrigant.**
- **V Berlinu se je končalo tekmovanje dirigentov. Tekmovanje je vodil Herbert Karajan, finančno pa podpirata to prireditev berlinski senat in tako imenovana Herbert-von-Karajan ustanova. Nad uspehi tekmovanja je bil presenečen veliki dirigent sam. Zmagal je mladi finski dirigent Okku Kamu. Mladi dirigenti so vodili dobro obiskane koncerte berlinskih filharmonikov.**
- **V galeriji Heide Hildebrand v Celovcu bodo danes odprli razstavo del Francisa Navesa. Razstava bo dostopna do 31. oktobra.**
- **V Nürnbergu so pripravili v hali umetnosti razstavo zgodnjih del Edwarda Muncha. Razstavo bodo zatem prenesli v Maribor.**
- **Martin Heidegger, eden najpomembnejših in najvplivnejših nemških mislecov sedanjosti, je pretekli teden postal star 80 let. Heidegger je kot profesor deloval na univerzi v Freiburgu.**
- **Od 28. septembra do 2. oktobra je bil v Boru VIII. kongres jugoslovanskih arheologov. 30. septembra je bila tudi skupščina jugoslovanskega arheološkega društva.**
- **V proizvodnji Zagreb-filma nastaja biografsko dokumentarni film o kiparju Franu Kršiniću. Režira ga Bogdan Žižič. Zadnji kadri so posneti v umetnikovem ateljeju v Zagrebu, kjer dela kipar že več desetletij.**

Jubilej veterinar. fakultete v Zagrebu

Te dni proslavlja 50-letnico veterinarska fakulteta v Zagrebu. Bila je kot prva ustanova te vrste v Jugoslaviji ustanovljena po končani prvi svetovni vojni, ko je bil jugoslovanskim in češkoslovaškim državljanom prepovedan vpis na dunajsko veterinarsko šolo.

Ob jubileju zagrebške fakultete je treba povedati, da je bil z razvojem te fakultete tesno povezan tudi razvoj veterinarstva. Leta 1923 je na zagrebški fakulteti diplomiral prvi Slovenec, do začetka druge svetovne vojne pa je na tej fakulteti dobilo naziv diplomiranega veterinarja že 59 Slovencev. Med drugo svetovno vojno je diplomiralo 16 Slovencev na fakulteti. Po osvoboditvi je število močno naraslo in doseglo do sedaj 235 diplomantov. V obdobju med dvema vojnama je na zagrebški fakulteti na podlagi znanstvenih disertacij promoviralo za doktorja veterinarstva 17, med vojno so promovirali 4, po osvoboditvi pa 32 Slovencev. Na fakulteti je končalo drugostopenjski študij in si pridobilo naziv magistra veterine 12 Slovencev. Omeniti je treba, da so se na zagrebški fakulteti pripravljali za profesorja veterinarskega oddelka na ljubljanski biotehnični fakulteti številni predavatelji.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti v letu 1968

Tudi letos je Slovenska akademija znanosti in umetnosti objavila svoj „Letopis", v katerem najvišja slovenska znanstvena ustanova posreduje zanimiv pregled dela in ustvarjanja v letu 1968. Delo Akademije je na zunaj skoraj neopazno. Odvija se bolj na tihem, v posameznih inštitutih, v knjižnicah in arhivih. SAZU vsako leto izda vrsto publikacij, ki vzbudijo zanimanje doma in v inozemstvu.

Letopis predstavi uvodoma člane Akademije. Novi člani SAZU so postali: Bogo Grafenauer, Jean Nougayrol, Blaže Koneski, Milko Bedjanič in Mstislav Vasiljevič Volkov. Slovenska akademija znanosti in umetnosti ima skupaj 10 inštitutov, k tem je treba prišteti posamezne komisije in študijske centre.

Akademija je v letu 1968 štela dva častna člana, 33 rednih članov in 33 dopisnih članov, od teh je 10 domačih. Med letom sta umrla dva člana akademije. Uslužbencev je imela akademija 105, od teh 55 znanstvenih in strokovnih, 15 bibliotekarskih in knjižničarskih, 14 upravnih in računskih, 8 tehničnih in 13 pomožnih. Uslužbencev s skrajšanim delovnim časom je bilo 9, stalno honoriranih zunanjih sodelavcev pa 13. Pri znanstvenem in strokovnem delu inštitutov je bilo slejkoprej zaposlenih večje število zunanjih znanstvenih in strokovnih sodelavcev.

Delo v inštitutih, sekcijah in terminološki komisiji je omogočeno s sredstvi iz redne dotacije republiškega proračuna, v dokajšnji meri tudi s sredstvi, ki so jih dali na razpolago sklad Borisa Kidriča, zvezni sklad za znanstveno delo, ter nekatere organizacije, ki poverjajo inštitute z izdelavo določenih elaboratov. Pri inštitutu za geografijo je ustanovljena začasna komisija za študij prostorskih problemov SRS.

Ena glavnih nalog akademije je objava znanstvenih del v tisku. Z letnico 1968 na naslovni strani je bilo objavljenih 9 publikacij s skupno okoli 2500 stranmi. V tisku oziroma za tisk pripravljenih je večje število publikacij, tako 1. knjiga Slovarja slovenskega knjižnega jezika, 1. knjiga Zbranega dela Frana Ramovša in še druge. Z Državno založbo Slovenije je bila sklenjena pogodba za objavo in tisk Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Po tej pogodbi bo akademija izdajatelj, Državna založba pa založnica slovarja.

V pripravi je Slovenska enciklopedija in določen je bil glavni odbor, v katerem je 12 članov iz akademije. Akademija je prevzela odgovornost za znanstveno in strokovno delo, založnica pa bo Mladinska knjiga.

Člani SAZU so leta 1968 pripravili razna predavanja za pomembne obletnice, udeleževali so se raznih kongresov, seminarjev in sestankov. Nekateri so v tem času bili na študijskih potovanjih. SAZU sodeluje tudi v Svetu akademij znanosti in umetnosti SFRJ. Ta svet je imel zasedanje plenuma 17. maja 1968 v Stojčevcu pri Sarajevu. Slovenska akademija je prevzela vodstvo novoustanovljenega medakademijskega odbora za pripravo mednarodne študije UNESCO o glavnih težnjah raziskovanj v humanističnih vedah. Predsednik odbora je akad. L. Vavpotič, vso stvar pa je uvedel akad. F. Stele. Slovenski akademiki pa sodelujejo tudi pri drugih mednarodnih znanstvenih delih.

Velike skrbi je imela akademija pretekla leta tudi z lokali. V zadnjih letih so adaptirali prostore akademije na Novem trgu. Zagotovljena je za akademijo hiša na Novem trgu 5. Najprej se bo v njeno prvo nadstropje preselila knjižnica, ko se bo iz teh prostorov izselil Vzgojno-varstveni zavod. Posebno otežkočeno je bilo delo biblioteke zaradi prezidave. Toda kljub težkim razmeram je delo le šlo nekako naprej, čeprav se v letu 1968 noben pričakovan up ni izpolnil. V neprimernih prostorih trpijo škodo predvsem knjige. Biblioteka izmenjuje publikacije z domačimi in inozemskimi znanstvenimi ustanovami.

Slika - protest

Nemški slikar Michael Ostwald je poskrbel za svojstven protest proti revščini in lakoti na svetu: naslikal je 73 metrov dolgo in 12 metrov visoko sliko, na kateri je upodobljen stiliziran mož, ki umira za lakoto, pri tem pa dviga roke nad glavo.

Ta nenavadna slika je izobešena na pročelju največje poslovne hiše v Zahodnem Berlinu ter velja za največjo sliko na svetu. Podoba je naslikana v rdeči, zeleni in črni barvi. Slikar pravi, da jo je slikal leto dni, z njo pa je hotel šokirati gledalce, razbiti njihov občutek samozadovoljstva in jih prisiliti, da bodo razmišljali o revščini in lakoti na svetu.

Tudi mi hočemo prispevati

k razvijanju dobrososedskih odnosov

V zadnjih letih se med sosednima deželama Koroško in Slovenijo razvija čedalje tesnejše sodelovanje na najrazličnejših področjih. Meje so vedno bolj odprte, ni več mejnikov v starem smislu, marveč je meja postala most, preko katerega se odvijajo uradni in osebni stiki, se poglabljajo prijateljski odnosi in se prakticira plodna izmenjava tako materialnih kakor tudi duhovnih dobrin.

Danes to razvijanje odnosov in sodelovanja ni več neka domena državne politike. Tudi na deželni ravni, med obmejnimi občinami tu in onstran meje ter med prebivalstvom se pospešuje in poglablja živahno pretakanje na meji. In k temu razvoju smo že doslej in hočemo v bodoče svoj del prispevati tudi koroški Slovenci.

Temu namenu je služil tudi razgovor, ki je bil minulo soboto v hotelu „Korotan" v Sekiri. Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je povabila predstavnike obmejnih občin iz Slovenije, da bi jih seznanila s položajem in s problematiko ljudi in krajev na dvojezičnem ozemlju naše dežele. Zastopniki ZSO in včlanjenih organizacij pri tem niso slikali Koroške kot domovino Miklove Zale in kot zgodovinsko deželo z vojvodskim prestolom, marveč so podali svojim gostom stvarno podobo razmer, v katerih živi slovenska narodnostna skupnost danes.

Tako so predstavniki obmejnih občin iz Slovenije podrobno spoznali, kakšno je današnje narodnostno stanje na Koroškem, kako je urejeno in kako se praktično izvaja dvojezično šolstvo, s kakšnimi problemi se koroški Slovenci srečavamo na gospodarskem področju, kakšno je naše kulturno-prosvetno življenje, kaj smo si na podlagi člena 7 državne pogodbe že priborili in za katere pravice se moramo boriti še naprej itd. Seznanili so se z vzdušjem, ki vlada v odnosih med obema narodoma v deželi; zvedeli pa so tudi o pogledih manjšine na odnose z matičnim narodom.

Gostje iz Slovenije so za nakazano problematiko pokazali veliko zanimanje. Videti je bilo, da jim je bilo marsikaj novega, tako da je razgovor v Sekiri gotovo prispeval k boljšemu medsebojnemu poznavanju. To pa je bil tudi glavni namen tega srečanja, kajti čim bolje se bomo med seboj poznali, toliko globlji in bolj iskreni bodo tudi odnosi med obema sosednima deželama. In k temu medsebojnemu spoznavanju in razumevanju hočemo prispevati tudi koroški Slovenci.

Obisk strokovnjakov

Skupina vodilnih predstavnikov elektrogospodarstva Slovenije je bila te dni na Koroškem, kjer so si gostje ogledali tukajšnji del mednarodnega sistema „Sudel", ki bo v bodoče skrbel za prenos električne energije med tremi sosednimi državami Avstrijo, Italijo in Jugoslavijo. Na Koroškem gre ta povezava od meje pri Pliberku do postaje Selo pri Škocijanu, potem skozi Rož in Ziljsko dolino, od tam pa preko Vzhodne Tirolske do avstrijsko-italijanske meje.

Koroška ima dobre izglede, da dobi lastno visoko šolo

Prizadevanja Koroške za dosego lastne visoke šole začenjajo roditi prve sadove. V zadnjem času je bilo že več posvetovanj in razgovorov raznih strokovnjakov, pa tudi v političnih krogih ne samo na Koroškem, marveč tudi v državnem merilu je bilo o tem vprašanju že večkrat govora. Zdaj pa je celotni problem stopil v novo fazo, o čemer pričata dve okolnosti: pristojni minister za prosveto dr. Mock je glede koroške visoke šole podal zelo pozitivne izjave, prihodnji teden pa bo koroška delegacija pod vodstvom deželnega glavarja Sime in celovškega župana Ausserwinklerja na Dunaju razgovarjala s finančnim in prosvetnim ministrom.

Te dni je koroško socialistično glasilo „Kärntner Tageszeitung" objavilo obširen razgovor svojega sodelavca s prosvetnim ministrom dr. Mokkom. Iz tega pogovora je razvidno, da je minister problematiko koroške visoke šole že precej temeljito proučil in prišel do zaključka, da je zahteva Koroške po lastni visoki šoli upravičena, po drugi strani pa tudi dana potreba po ustanovitvi visoke šole za vzgojno znanost, kakršna naj bi bila visoka šola v Celovcu. Pri njegovi odločitvi za koroško visoko šolo pa je ministra poleg tega vodila tudi še pripravljenost Koroške in Celovca, da prispevata tudi velik del potrebnih finančnih sredstev.

Nadalje je minister dr. Mock izrazil mnenje, da bi parlament potrebni zakon morda sprejel še pred marcem (namreč pred državnozborskimi volitvami, ki bodo zakonodajno dejavnost za dalj časa prekinile — op. ured.), tako da bi, če bi šlo vse hitro in načrtno, morda še v letu 1970 lahko uresničili del znanstvenih centrov bodoče visoke šole v Celovcu.

DEŽELNA RAZSTAVA V CELOVCU:

»25 let – vse za Koroško«

Deželni glavar Sima je v sredo dopoldne odprl v celovškem Domu umetnikov zanimivo deželno razstavo z naslovom „25 let — vse za Koroško.

Razstava na podlagi fotografij, grafik, modelov in kratkih besedil prikazuje razvoj Koroške v zadnjih 25 letih — to je od konca druge svetovne vojne pa do danes. Zamišljena je kot demonstracija skupnih naporov koroškega prebivalstva za obnovo in razvoj svoje dežele, zlasti pa naj bi dosežene uspehe in v minulih letih premagane težave predočila mladini ter jo seznanila z nalogami in delovanjem deželne uprave.

Razvoj zadnjih petindvajsetih let ter današnje stanje prikazuje razstava na najrazličnejših področjih: razvoj prebivalstva, šolstvo, socialna oskrba in zdravstvo, stanovanjska gradnja, vodno gospodarstvo, elektrogospodarstvo, promet, kmetijstvo in gozdarstvo, industrija in obrt, tujski promet, zaposlitev prebivalstva, kultura, šport itd. Treba je priznati, da je napravila Koroška v minulem četrtstoletju velik korak naprej.

Nedvomno za vsakogar zanimiva razstava je odprta dnevno od 9. do 18. ure ter bo (tudi zaradi tega, ker ni vstopnine) gotovo deležna številnega obiska iz vseh plasti prebivalstva, zlasti pa seveda s strani mladine, kateri je v prvi vrsti namenjena. V Celovcu ostane razstava do 19. oktobra, potem pa jo bodo pokazali tudi še v Št. Vidu ob Glini, Spittalu ob Dravi, Wolfsbergu in Beljaku.

Poslovno poročilo ÖDK

V lično opremljeni in bogato ilustrirani brošuri je Družba dravskih elektrarn (ÖDK) podala poročilo za poslovno leto 1968. Iz tega poročila je med drugim razvidno, da je bilančna vsota pri ÖDK lani znašala 5922,1 milijona šilingov ter je bila za 162,2 milijona šilingov višja kot v letu 1967.

Glavni dogodek v minulem poslovnem letu ÖDK je bila vsekakor dograditev elektrarne Bistrica-Bilčovs, s katero se je zmogljivost družbenih elektrarn povečala za 80 MW na skupno 806,44 MW, lanskoletna proizvodnja pa je dosegla 2888 milijonov kWh električne energije. Na novo elektrarno Bistrica-Bilčovs, katere prva turbina je začela obratovati 22. februarja in druga 12. junija lanskega leta, je od tega odpadlo 253 milijonov kWh. S svojo lanskoletno proizvodnjo je ostala ÖDK le za malenkost za rekordnim letom 1964, ko je proizvodnja znašala 2891,7 milijona kWh.

Preko 110-kV-daljnovoda Labot—Dravograd vzdržuje ÖDK redno izmenjavo električne energije z Jugoslavijo. Tekom lanskega leta je ÖDK po tem daljnovodu dobavila v Jugoslavijo 232,5 milijona kWh ter prejela iz Jugoslavije 10,7 milijona kWh električne energije.

Da je ÖDK pomemben gospodarski činitelj, pokažejo tudi naslednje številke: lani je plačala družba 20,6 milijona šilingov na raznih davkih, plače uslužbencev so dosegle skupno 92,5 milijona šilingov, medtem ko so socialna bremena znašala 16,6 milijona šilingov; izdatkov za 19-članski nadzorni odbor družbe pa je bilo 652.000 šilingov.

Veliko denarja porabi ÖDK tudi za raziskovalna dela pri bodočih projektih. Tako je lani izdala 5,5 milijona šilingov za raziskovalna in pripravljalna dela že za načrtovane elektrarne Humperk, Galicija in Sachsenburg, čeprav bo prej zgrajena še elektrarna Rožek. V tej zvezi je zanimivo omeniti, da je bila bistriška elektrarna opremljena z najmodernejšimi napravami, ki bodo omogočale, da bodo pozneje od tu avtomatično upravljali tudi še ostale tri elektrarne (Rožek, Humperk in Galicija) sistema „Srednja Drava".

Konec razstav

v Deželnem muzeju za Koroško

Ravnateljstvo Deželnega muzeja za Koroško v Celovcu sporoča, da bo muzej zaradi gradbenih del imel svoje zbirke odprte le še do nedelje 12. oktobra. Samo do tega dne si je mogoče ogledati tudi obe posebni razstavi „Gradovi na Južnem Koroškem" in „Koroški običaji tekom leta". Prebivalstvo in zlasti šolarji so ponovno prisrčno vabljeni.

Pust v Celovcu

Za vse, ki se hočejo veseliti in zabavati, bo Celovec v letu 1970 pripravil pustno prireditev pod naslovom „Celovec, največja vas v deželi". Priprave so že zdaj v teku ter so organizatorji tudi že objavili glavne obrise predvidenega sporeda.

Po zunanjem videzu bo pustno veselje v Celovcu trajalo od 1. do 10. februarja 1970, kajti v teh dneh bodo celovške ulice spet primerno dekorirane. V petek 6. februarja bo popoldne na Lendkanalu drsanje otrok v maskah, zvečer pa predstava v Mestnem gledališču, kjer bo župan Ausserwinkler priredil tudi poseben pustni sprejem.

Glavna pustna prireditev bo na pustno soboto 7. februarja. Popoldne se bo skozi mesto vil tradicionalni pustni sprevod, ob 18. uri bo sledil velik ognjemet, zvečer pa bo (predvidoma v Domu glasbe) ples mladine.

Umrl je dvorni svetnik Pabst

V starosti 68 let je v Celovcu umrl dvorni svetnik Erwin Pabst, vsestransko priznan strokovnjak ki ima neminljive zasluge za razvoj koroške finančne politike po drugi svetovni vojni. Po zlomu nacizma je v uradu deželne vlade vodil najprej občinski oddelek, v letih 1952 do 1956 pa je bil kot finančni referent tudi član deželne vlade.

Dvorni svetnik Pabst je bil dolga leta predsednik Lige za človekove pravice, prav tako pa je predsedoval tudi Perkonigovi družbi, ki je v zadnjih letih poskrbela za reprezentativno izdajo izbranih del tega koroškega pisatelja.

Zanimivo zborovanje v Tinjah

Konec tedna so v Tinjah pripravili zanimivo zborovanje. Govorili so o 50-letnici plebiscita. Zborovanje je pripravila „delovna skupnost mladih kristjanov". Namen tega zborovanja je bil, približati gledanja slovenske in nemške mladine in razčistiti nekatere pojme. Zborovanje je bilo poučno. Videli smo, da je mladina precej enostransko informirana. Dosti je bilo čuti besed iz slovarja nacionalnih krogov. Toda treba je tudi poudariti, da so bili pogovori odkriti.

Prvo predavanje je imel dr. Karl Stuhlpfarrer, ki je član instituta za sodobno zgodovino na Dunaju. Govoril je o diplomatskih korakih avstrijskih, jugoslovanskih, italijanskih, francoskih, angleških in ameriških zastopnikov na mirovni konferenci v Parizu glede na koroški plebiscit. Rekel je, da v aktih ni zasledil, da bi bili boji na Koroškem, s katerimi se zdaj toliko hvalijo, bistveno vplivali na potek pogajanj. Odločali so v veliki meri italijanski zastopniki, ki so podpirali avstrijske oziroma koroške težnje. Imeli so za to tudi vzrok, kajti meja med državo Srbov, Hrvatov in Slovencev na eni ter Italijo na drugi strani je bila sporna. Boji na Koroškem pa so orisani v aktih predvsem kot akcije za ohranitev miru in reda. Za plebiscit se je potegoval ameriški predsednik.

Pri diskusiji, ki je bila stvarna, se je izkazalo, kako enostransko in nepopolno so informirani o teh problemih mladi ljudje. Veliko se je govorilo o nasilju in krivici tako po prvi kot po drugi svetovni vojni.

Drugi referat večera je imel prof. Schnabl, ki je govoril o odmevu plebiscita v literaturi. Citiral je predvsem iz knjige „Osvobojene meje" Maksa Šnuderla. Orisal je tudi potek bojev. Vprašanja diskutantov so se vrtela okoli propagande in deloma tudi nebistvenih reči plebiscita. Seveda ni moglo izostati vprašanje po izvoru tako imenovanih „vindišarjev". Mislim, da bi morali teorijo o nekem vindišarskem jeziku enkrat za vselej pokopati. Sicer pa sta na to vprašanje dala forumu odgovor dva slavista, ki sta svojo stvar dobro opravila. Saj nadaljnjih vprašanj v tej smeri ni bilo več.

Zvečer so imeli udeleženci priložnost ogledati si film „13. november", ki temelji na odrskem delu znanega avstrijskega pisatelja. O filmu bi se dalo diskutirati, ker navrže vrsto vprašanj. Posebno konec je problematičen in neizdelan.

Dvoje predavanj je bilo v nedeljo. Kot prvi je govoril dr. Woschitz, ki poučuje na celovškem bogoslovju. Njegova izvajanja so bila bolj teoretična. Govoril je o pojmu „domovina" v bibliji. Kot drugi je spregovoril protestantski superintendent Pellar. Spregovoril je o „krizi patriotizma". Njegovo predavanje je bilo res odlično. Med drugim je dejal, da se je kriza patriotizma začela takoj po zadnjih krvavih vojnah, ko nihče ni več verjel v ta pojem. V imenu patriotizma so se namreč v času zadnje vojne dogajale reči, ki so privedle do tega, da so ljudje začeli dvomiti in spraševati po vzrokih teh pojavov. Razdelil je pojem domovina na tri dele: država-domovina, jezikovno območje in vladno vplivno področje. Na Koroškem je za časa plebiscita posebno šlo za ožjo domovino, na drugi strani — to je na slovenski — pa za jezikovno območje. Ko je postal pojem „patriotizem" vrhovno vodilo, se je začelo zlo. Patriotizem je bil nov bog. Pellar je menil, da je nujno potrebno, da se kristjani angažirajo v politiki in če je potrebno izvedejo tudi preobrat. Vprašanje preobrata se pojavi tedaj, ko vladajoči ne izpolnjujejo več zakonov.

Tudi po teh dveh predavanjih se je razvila živahna diskusija. Očitno so bili nemški kolegi pripravljeni, da stavijo razna pereča vprašanja. Ta vprašanja so bila: kako naj slovenski duhovnik dela na svoji fari, med Slovenci in Nemci, kako je z veroukom in z bogoslužjem. Seveda je stalo v ospredju vprašanje slovenščine, kako bi moglo biti že drugače. Posebno pastorji so hoteli več zvedeti o tem problemu. Videlo se je, da le ne poznajo povsem položaja. Ali je uporaba slovenščine res nov klin k razdvojitvi narodov sosedov. To seveda niso vprašali samo pastorji. Navzoči slovenski kaplan jim je obrazložil težave verskega delovanja na dvojezičnem območju. V teku diskusije je človek dobil včasih vtis, da nekateri želijo, da bi se Slovenci odpovedali lastnemu jeziku, da bi se asimilirali. Z isto naivnostjo bi to lahko zahtevali Slovenci od Nemcev. Na tak način seveda ne pridemo nikamor. Jezik je in ostane najvišja kulturna dobrina vsakega naroda in vsi jeziki so enakovredni.

Če na koncu ugotovimo, da so taka zborovanja smiselna, potem zato, ker smo zabeležili tu dobro voljo, voljo po razgovoru. Da pa postanejo morebitni nadaljnji razgovori plodoviti, bo potrebno veliko dobre volje. Treba pa bo tudi v vsakdanjem življenju dokazati, da upoštevamo drug drugega. Toleranca nam ne zadostuje, kar si želimo in pričakujemo, je enakopravnost. Treba bo tudi priznati nekatere krivice, kot je to dejal superintendent Pellar. Tu pa mislimo tudi na priznanje krivice od najvišjih vrhov katoliške cerkve na Koroškem. Verjetno se zavedajo tega, da so storili krivico, ki je še niso popravili, vsaj delu koroških Slovencev. Morda to storijo do drugega razgovora?

Udeleženec zborovanja

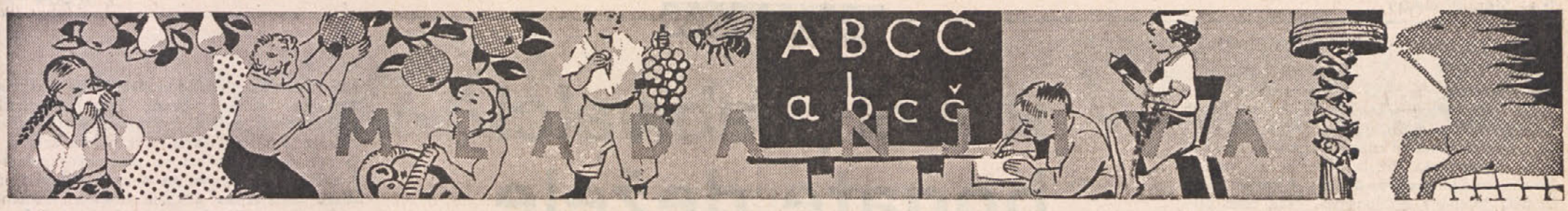

Skrivnost uspeha

Burja in sonce sta se nekoč prerekala, kdo izmed njiju bi mogel pripraviti potnika, ki stopa po cesti, da bi slekel svoj plašč.

Burja je trdila, da ona. Sonce prav tako.

Odloči naj stava.

In sonce je velikodušno prepustilo prednost burji.

Burja je priklicala svoje najtemnejše oblake in najhujše vetrove, dež in točo ter se razbesnela v veselem pričakovanju svojega zmagoslavja. Vetrovi so se z največjo silo zaganjali v potnika, dež in toča sta neusmiljeno tolkla po njem. Potnik se je s strahom oziral v črno nebo in se zmeraj tesneje ovijal v svoj plašč. Burja ga je razočarano opazovala. Čimvečji so bili njeni napori, tembolj se je potnik tesnil v svoj plašč.

Končno je burja uvidela svojo brezuspešno delo in prepustila svoje mesto soncu.

In sonce je smehljaje pregnalo oblake, vetrove, dež in točo ter začelo upirati svoje tople in blagodejne žarke v potnikov premraženi hrbet. Potnik se je hvaležno oziral proti soncu in se z največjim ugodjem vdajal prijetnemu vplivu blagodejne toplote, ki se je počasi razlivala v vse njegove ude. Postajalo mu je zmerom bolj ugodno. Naposled se mu je plašč posušil in prej premražene ude je prevela gorka toplota. Polagoma mu je postalo vroče in z zadovoljnim in srečnim občutkom je slekel svoj plašč.

Kar ni uspelo burji s silo, je uspelo soncu z ljubeznijo, dobroto in upoštevanjem potnikovih želja.

Ta čudovita pravljica, ki jo je stari Ezop kot grški suženj na dvoru Kreza 600 let pred našim štetjem napisal, ima danes prav isto veljavo, kot jo je imela takrat v Atenah. Kar je takrat Ezop v prispodobi povedal o človeški naravi, drži danes prav tako, kot da nikakor ne bi med tem minilo 2600 let.

Nikoli ne moremo pri nikomur ničesar doseči, če ne upoštevamo želj dotičnega, od katerega kaj želimo.

Burji ni bilo mar, kaj si želi potnik. Mislila je le na sebe ter skušala s silo doseči svoj namen. Posledica je bila, da je dosegla nasprotno od tega, kar si je želela.

Sonce pa je zadevo uredilo drugače, pametneje. Najprej je upoštevalo želje potnika in mu skušalo ustreči. Posledica tega ravnanja je bila, da je potnik, ne da bi se tega sploh zavedal izpolnil željo soncu.

Nič na svetu nam ne prinaša več koristi kakor uslužnost, prijaznost, uvidevnost, nesebičnost in upoštevanje želja naših soljudi. Vse te lastnosti nam na čudežen način odpirajo vrata, kjer smo prej trkali zaman.

V vsakem človeku je težnja po uveljavljanju samega sebe. Vsakdo hoče nekaj biti, nekaj veljati. Vsakdo želi, da se ga upošteva. Čim bolj mu to njegovo veljavo odrekamo, tem bolj si tega človeka odtujimo, tem manj nam bo naklonjen, tem manj nam bo skušal ustreči in priznati nas.

Zategadelj je v našem lastnem interesu, da v čimvečji meri skušamo ustreči težnjam naših soljudi. S tem si napravimo iz njih resnične prijatelje, ki bodo rade volje ustregli tudi nam.

Vse, kar smo prej v svojem egocentričnem stremljenju skušali v življenju zaman doseči, bo prišlo na opisan način samo po sebi. Ne moremo pač prek dejstva, da dobimo od drugih le tedaj, če smo jim sami kaj dali.

In človeška narava je v tem pogledu silno skromna. Zadovoljuje se z majhnimi stvarmi, ki nikogar nič ne stanejo: nekaj odkritosrčnega priznanja, nekaj prisrčnosti, uvidevnosti in resničnega sočustvovanja.

Žganci v gozdu

Poseke so žarele v soncu in med trnjem so rdeli šopi malin. Maksej in Neli sta imela skoraj polne košarice, gozd pa ju je vabil zmerom globlje po zavitih poteh, po mehkem mahu in po vlažnih kolovozih.

„Tam so še lepše!" sta kričala.

Tekla sta v hrib in v globel in spet na hrib. Ko sta bili košarici polni do roba in se je sonce že nagnilo čez poldan ter se je oglasila lakota, pa nista vedela kam. Zgubila sta se.

„Da naju ni zapeljala čarovnica . . ." se je Neli spomnila pravljice o Janku in Metki.

„Čarovnic sploh ni," je rekel Maksej.

Pa je tudi sam požrl debelo slino, da bi pregnal strah. Gozd se je tako čudno spremenil. Grčasta debla so bila kakor zmaji in v krošnjah je šumelo in ječalo in stokalo.

Sedaj nista več kričala. Držala sta se za roke in se šepetaje pogovarjala in hodila, dokler nista med debli ugledala bajte.

„Saj sem rekla," je šepnila Neli.

Bajta je bila iz rjavega lubja, čisto tiho je ždela med drevjem in edino okno je bilo videti kakor slepo oko. Otroka sta odrevenela. Strmela sta v moža, ki je stopil na prag. Bil je poraščen in črn in svetle oči so se mu bliskale na temnem obrazu.

„Beživa!" je šepnila Neli.

Takrat pa je Maksej moža spoznal.

„Štefanov Grega!" je vzkliknil.

Oddahnil se je. Sedaj je bil gozd spet prijazen in bajta je bila videti kar domača.

Grega je otroka takoj spoznal. Povedala sta svojo zgodbo. Mož ju je povabil v bajto. Zakuril je na ognjišču in nasul v kotliček koruzne moke.

„Najprej bomo jedli," je rekel, „potlej pa vama pokažem pot v dolino."

Vsi trije so sedeli okoli lončene posode in pridno zajemali iz nje. Žganci so bili dobri. Bili so posuti z debeli ocvirki in dišali so po dimu in po lubju in po smoli.

„Mama nikoli ne skuha takih," je rekel Maksej.

Grega je prikimal in dejal:

„Samo pri drvarjih in pri oglarjih jih dobiš. Pa lačen moraš biti, ko sedeš k mizi."

Mama je bila presenečena, ko se je Maksej pozno popoldne vrnil s polno košaro malin, pa ni takoj planil k mizi.

Čemu tudi, saj se je najedel pri Gregu žgancev.

Zmaj na Novem trgu v Celovcu

Okoli Vrbskega jezera je bila nekdaj zemlja močvirna in niti za pašo niti za polje pripravna. Ondi, kjer je zdaj glavno mesto koroške dežele, je bil nerodoviten, pust, nevaren kraj. Ljudje niso mogli obsevati zemlje, ne obdelovati je in rabiti v svoj prid; naselili so se rajši po bližnjih hribih in gričih. Veselo prepevaje je gonil pastir svojo čredo na pašo, ali mnogokrat se je moral vrniti žalostnega srca k svoji koči. Ako se mu je namreč zateklo kako govedo ali ovca ali kaka druga žival v močvirno pustinjo, kjer je zdaj Celovec in njegova okolica z jezerom vred, ni je videl več. Gorje mu tudi, ako se je predrznil in šel iskat izgubljene živalce; poginil je tudi sam.

Mnogo ljudi je izgubilo v tem kraju svoje življenje, kakor pripoveduje narodna pravljica. Veselo petje in vriskanje zadovoljnih in brezskrbnih pastirjev se je razlegalo po prijaznih gričih in zelenih gozdičih; ali strašno tuljenje, neprijazni glas, ki je vsakega pretresel, se je čul iz vedno meglene pustinje ter nekako mrtvaško odmeval v bližnjih gozdovih. Redko je bil kdo, ki si je upal stopiti v kraj, kjer je gospodoval divji prašič, in še bolj redek je bil tisti, ki se je zopet vrnil. Kdo je pa oni ropar, ki vse pomori in požre, kar dobi živega? Kdo ve to povedati? Kdo ga je videl?

Ni ga videlo doslej človeško oko, ki bi bilo moglo prinesti poročila o njem. Črna temota, neprijazna pusta megla, raztezajoča se vedno čez oni kraj, ga je prikrivala in temna goščava je bila njegova postelja. Vselej pa, kadar je nastalo burno vreme, se je navadno čulo tuljenje in ravsanje iz one pustinje. Kaj je storiti, kako se iznebiti, kako se rešiti in odkrižati nevarnega, neusmiljenega roparja? To je bilo težko vprašanje. Poglavar zapove najpogumnejšemu izmed svojih hlapcev preiskati oni kraj in umoriti strašno pošast, naj velja, kar hoče. Pa vse zastonj; laže je zapovedati kakor storiti. Nihče več si ne upa prestopiti meje, kjer gospoduje divja zver; kdor je šel tja, je bil izgubljen. Vse zastonj, tudi najpogumnejšega človeka je stresel mraz, ako je čul v obližju zmajev glas. Vendar je treba še nekaj poskusiti. Zvijača včasi nadomesti moč, dostikrat jo premaga. To je bilo znano že našim prednikom. Izkušnja človeka uči, nevarnost ga dela pogumnega, zgled ga mika, plačilo vleče, združene moči zmagujejo.

Konec močvirja napravijo močen, silen stolp, iz katerega je bilo mogoče opazovati, kje in kdaj se prikaže požrešna zver. Daleč, daleč se je videlo. Zbralo se je nekoliko pogumnih korenjakov, ki so šli na nevarni lov. Poglavar je namreč rekel: „Kdor si upa, bodisi z močjo, bodisi z zvijačo, premagati zmaja, tega je stolp in zraven še mnogo plače. Vsa zemlja in ves kraj, kjer gospoduje zmaj, bo last zmagalčeva in prost bo, ako je suženj."

Marsikdo bi se bil rad poskusil sam, ali tresle so se mu hlače. Bili so zopet drugi, ki so mislili: če bo, bo; če ne, pa ne. Zbralo se jih je več skupaj, ker skupne reči zmagujejo, in šli so nad zmaja. Vzamejo silnega bika in močen, nazaj zakrivljen kavelj in privežejo oboje na železno verigo k stolpu. Bik začne tuliti. Zver se oglasi in prilomasti, da se kar trese zemlja pod njo, proti stolpu, hoteč zgrabiti nevarno jed. Vrže se na privezanega bika z odprtim žrelom; ali prej kakor bik pride v požrešno grlo železni kavelj in se zapne v mehko meso. Zdaj zgrabi ujeti zmaj ubogo žival z ostrimi kremplji, ali dobil je, kar je zaslužil. Korenjaki padejo po njem s težkimi bati, nasajenimi z ostrimi žeblji, in ga razmesarijo do dobrega.

Tako je bila okolica rešena strašnega sovražnika. Na mestu, kjer je stal stolp, so sezidali grad. Okoli njega je nastala kmalu majhna vas; in ker iz malega raste veliko, je postal iz vasi čez nekoliko časa trg, iz trga pa mesto, in sicer glavno mesto koroške dežele, današnji Celovec.

Leta 1636 so postavili v Celovcu spomenik, ki nas spominja na ono dogodbo, na boj z zmajem. Na Križni gori blizu mesta so izsekali velikansko skalo, jo spravili v kamnoreznico pri cesti, ki pelje iz Celovca v Beljak, in izdelali iz nje podobo, ki jo vidiš dandanes na Novem trgu v mestu. Tri sto mladeničev jo je privleklo ali pravzaprav na valjarjih privaljalo v mesto.

JACK RITCHIE

ŠERIFOVE SPLETKE

V motni svetlobi uličnih svetilk je stalo kakšnih trideset ali štirideset mož. Malomarno so se naslanjali na avtomobile, pogovarjali so se in gledali proti šerifovi pisarni.

To je bilo tudi vse, kar so trenutno počeli.

Stopil sem stran od okna.

Jed Tracy je skrbno čistil puško. Vse puške na stojalu so se lepo bleščale, toda Jed jih je vedno čistil.

„Približno deset let niso tu nikogar linčali," je rekel.

Sedel sem na pisalno mizo in si prižgal cigareto.

Zunaj je nekdo nekaj vpil. No, vpitje ni bilo namenjeno nama.

Jed je za nekaj trenutkov otrpnil, potem pa se je spet lotil puške.

„Si vznemirjen, šerif?"

„Ne."

„Zakaj pa ne? Zunaj je veliko ljudi."

Skomignil sem z rameni.

„Zadostoval bi napad s psi. Radi bi linčali. Še nekaj kozarčkov, pa si bodo upali celo do vrat. To bo tudi vse. Dalje ne bodo šli."

Pogledal sem Jeda.

„Pa če poskusijo dobiti Randalla? Kaj boš storil? Jih boš pustil?" je rekel in dvignil cev karabinke proti žarnici.

„Imam zvezdo in službo. Ne skrbi zame."

Zazvonil je telefon. Dvignil sem slušalko. Bilo je od daleč, iz glavnega mesta države.

„Šerif Bragan?"

„Da."

„Guverner Hasset pri aparatu. Zvedel sem, da ste se znašli v težavi?"

„Nobenih težav nimam."

Guverner je nekaj časa molčal.

„Telefonirala mi je neka ženska z vašega konca. Učiteljica. Rekla je, da utegne priti do . . ." Beseda mu ni šla iz ust. „Linčanja."

„Ne bo ga."

„Vendar . . . Povedala mi je, da je pred zaporom množica ljudi."

„Malo jih je . . . Ne bojim se."

Bržkone se je praskal po bradi.

„Kaj če bi vam poslal nekaj vojakov? Človek nikdar ne ve."

„Sam lahko opravim. Saj veste, nič kaj radi ne vidimo, da se drugi zanimajo za nas."

Guverner je razumel. V teh krajih so bili ljudje revni in nekoliko divji. Vendar pa so volili.

„Kaj pa se je pravzaprav zgodilo?"

„Pijanec je v gostilni ubil pijanca."

Guvernerju je odleglo.

„Kaj za to." Takoj se je popravil. „Hočem reči, da bi bilo bolje — za državo — da ne bi bil eden izmed tistih — saj veste — nekateri zločini ljudi bolj razburjajo kot drugi."

„Ne gre za nekaj takega."

„Ste prepričani o tem, ne potrebujete pomoči? Razumite me, države ne moremo spraviti ob dober glas zaradi takih zadev."

„Nobene okrepitve ne bom potreboval."

„Dobro. Vendar pa nas le pokličite, če bi se položaj poslabšal."

„Velja." Počakal sem, da je prekinil zvezo, nato pa sem odložil slušalko. „Guverner je bil," sem rekel Jedu.

„Misliš, da boš lahko sam opravil?"

„Ni ti všeč, da si samo pomočnik, kajne? Rad bi nosil mojo zvezdo."

„Bil sem pomočnik, ko je Park odšel v pokoj. Nihče ni silil mesta, naj me obdrži. Razen tega imam pravico, da grem včasih na kozarček. Kdo pa tega ne počne? Sicer me lahko vržeš čez prag, če ti nisem všeč."

„Rad se pogovarjam s pametnim človekom."

Razširil je oči. „Rodil sem se v hribih, vendar pa to ne pomeni, da nimam ničesar v glavi."

„Res?"

„Na Koreji sem bil poročnik," je besno rekel. „Čin sem dobil na bojišču. Treba se je bilo precej učiti. Prej sem bil narednik."

„Prepričan sem, da je bila mati ponosna nate."

Obraz mu je poškrlatel.

„Bil sem glavni. Moji vojaki bi šli z menoj do pekla."

„Da bi videli, ali si tega zmožen?"

Jeklena paličica, s katero je čistil puško, se je skrivala v njegovih rokah.

„Misliš si, da si boljši od nas, ker si za nekaj let odšel iz vasi v šolo. Zakaj pa si se vrnil? Zato, ker so te nekajkrat povabili v hišo na griču?"

Da, vrnil sem se zaradi tega. Zaradi hiše na griču, v kateri je živela Helen Randall. Bila je bruculja, jaz pa že stara bajta, razen tega je vladalo na univerzi tako demokratično vzdušje, da smo vsi pozabili na socialne razlike. Vedel sem, da si je želela moje vrnitve.

Njen brat Philip v celici je prosil za kozarec vode.

Prinesel sem mu je četrt litra.

Videti je bilo, da tri ure v celici Randalla niso kaj prida spremenile. Na obrazu je imel nekaj modric, sicer pa si ni niti prahu otresel s smokinga.

V dušku je izpraznil veliki kozarec. „Kdaj bom prišel iz te luknje, Bragan?"

„Nisi v luknji zaradi navadnega prekrška."

Zasmejal se je.

Pogledal sem ga.

„Govoriš s Philipom Randallom, Bragan. To mesto je moje."

„Rudniki so tvoji."

Revni prebivalci bogate dežele

Tudi v Ameriki veliko ljudi komaj izhaja s svojim zaslužkom

Samo nekaj tistih, ki štejejo med 1,6 odst., lahko imenujemo res bogate. V množici drugih je bogatih tako malo, da tvorijo kot del delčka odstotka samo en enoto v ogromni množini ničel decimalnega števila. Sicer točnih podatkov ni, vendar menijo, da je v Ameriki kakih 20.000 dolarskih milijonarjev. Nad temi preprepostimi milijonarji in navadnimi multimilijonarji so tisti pravi bogataši, ki imajo bogastvo v rednosti 5 milijonov pa vse tja do nekaj milijard dolarjev. Takšnih cenijo, da je kakih 40 ali tudi 50, tega nihče ne ve natančno. Tu, v tem zelo ozkem krogu, se pojavljajo tudi tista magična, dobro znana imena bogatih družin: Rockefeller, Du Pont Mellon, Ford ... Ti milijoni in te milijarde pa so močni vzvodi, s katerimi njihovi lastniki uresničujejo svojo oblast — dejansko nad vsemi.

Večina Američanov pa v resnici nima imovine, ki bi bila vredna omembe. Ta večina niti ne razmišlja veliko o bogastvu, ki ga ima tisti mali odstotek. Zdi se enako nesramno in nepotrebno (kot če bi razmišljali o možnosti rešitve pred atomsko smrtjo) pomisliti, kako bi pravzaprav lahko dobili del tega ogromnega narodnega bogastva, kot so nekoč imeli del zemlje na kontinentu, ki so ga osvajali. Kot poudarjajo skeptiki, bi tudi v tem primeru bogastvo hitro skopnelo v rokah nekaterih, kot so tudi zemljo hitro razgrabili mnogoštevilni.

Ferdinand Lundberg poudarja v svoji knjigi „The Rich and the Super Rich" (Bogati in zelo bogati): Ko bi bile vse denarne rezerve Amerike razdeljene na enake dele, bi prišlo na glavo prebivalca po 10.000 dolarjev. Če bi vsak od njih investiral to vsoto s 5 odstotki dobička, bi dobil samo 500 dolarjev letno. Tudi on se strinja s tisto znano trditvijo, da zgolj lastništvo gotovine loči pravega gospodarja od sužnja, ki si mora z muko pridobivati sredstva za življenje.

Skoraj vsak odrasel Američan (razen tistih v socialnih ustanovah) dela in služi denar ali pa je odvisen od koga, ki služi denar. Zavoljo tega mislijo, kadar govorijo o denarju, večinoma na dohodek ali zaslužek, ne pa na gotovino. Če kakšni Američani uživajo ob misli, da „imajo" svoj dom, je dejstvo, da večina od njih ne bi smela šteti za resno svojega lastništva. Tisto, kar mislijo z resno stvarjo, so njihovi zaslužki, zlasti tisti, ki so nizki. Dokler čutijo samo neko nedoločeno nerazpoloženje ob dejstvu, da mnogi milijoni Američanov žive in umirajo skoraj brez vsega, bi jih moralo razburjati dejstvo, da ena od treh ameriških družin ne zasluži toliko, da bi mogla živeti dostojno. Težko je danes to ponovno zatrjevati, toliko let po tistem, ko je Franklin Delano Roosevelt dejal, da tretjina ameriškega ljudstva nima osnovnih sredstev za življenje. Takrat je bila depresija, ko nihče ni oporekal, da gospodarstvo ni vredno počenega groša; a danes vlada gospodarski razcvet. Kaj je torej danes narobe?

Približno petina ameriških družin (gospodinjstev) živi od dohodkov, ki so pod tako imenovano zvezno „mejo siromaštva". To mejo tvori dohodek 3300 dolarjev letno za štiričlansko družino. Nadaljnjih 7 odstotkov, ki zaslužijo med 3300 in 4300 dolarjev, sodi med „skoraj revne". Iz študije univerze države Michigan je razvidno, da je leta 1962 kar 30 odstotkov vseh ameriških „potrošniških enot" trošilo manj kot 2510 dolarjev na leto. Težko je reči, ali so se stvari dejansko izboljšale ali ne. Ministrstvo za trgovino je vsekakor objavilo, da je leta 1964 okrog 20 odstotkov vseh ameriških družin zaslužilo manj kot 3000 dolarjev letno, 35 odstotkov pa manj kot 5000 dolarjev. Torej izgleda, da živi vsaka četrta ameriška družina v siromaštvu ali pa je prav blizu njega. Iz druge študije pa je razvidno, da zasluži 80 odstotkov družin manj kot 10 tisoč dolarjev na leto.

Primerjava segmentov dohodkov siromašnih in bogatih plasti prebivalstva kaže zanimive simetrije. Tako na primer jemlje 5 odstotkov najbogatejših zase 20 odstotkov narodnega dohodka, medtem ko dobi 20 odstotkov najsiromašnejših samo 5 odstotkov od tega dohodka. Ali: 30 odstotkov najsiromašnejših Američanov dobi okrog 10 odstotkov narodnega dohodka, 10 odstotkov najbogatejših pa jemlje 30 odstotkov dohodka.

Na samem vrhu je bil leta 1961 zaslužek 398 oseb nad milijon dolarjev. Leta 1963 je v državi New York 73 posameznikov zaslužilo po milijon ali več. Največji del teh velikih dohodkov izvira iz dividend in interesov. V nasprotju s splošno osvojenimi domnevami plačujejo pogosto tisti, ki imajo visoke dohodke, davek po znatno nižji lestvici kot siromašni, nekaterim pa se posreči tudi to, da sploh ne plačujejo davka. Leta 1959 pet ljudi z dohodki, višjimi od pet milijonov letno, ni plačalo za davek niti groša. Celo neki denarni mogotec, ki je tistega leta zaslužil 20 milijonov dolarjev, po nekem „čudežu" ni plačal ničesar v imenu davka. Leta 1961 pa 17 ljudi z dohodki nad milijon dolarjev in 35 drugih z dohodkom 500.000 dolarjev ni plačalo državi — kot pravi Lundberg v svoji knjigi — „niti centa".

Na tej ravni služenja denarja dohodek nima več tistega smisla, kot ga ima za ogromno večino smrtnikov. Za večino je namreč dohodek tisto, od česar mora živeti; bogatim je takšen pomen denarja neznan, zanje je dohodek samo eno izmed sredstev, da postanejo še bogatejši.

Večina Američanov nima mnogo niti ne zasluži mnogo. Skoraj vsi Američani delajo dejansko za bogataše, ki imajo dejansko vse, vrhu tega pa si jemljejo še levji delež narodnega dohodka. Večina teh bogatašev je podedovala svoje bogastvo in ga bo tudi predala svojim potomcem. Korporacije pod nadzorstvom bogatašev imajo takšno moč, da dominirajo nad vsemi pomembnejšimi deli ameriškega gospodarstva. Amerika ni dežela enakosti, ni niti dežela enakih možnosti. „Mi smo narod uslužbencev, ki so popolnoma odvisni od milosti gospodarjev, ki so zase oblikovali razred, primeren svoji relativni veličini z vladajočim razredom kakšne bananske republike", pravi Lundberg. „O pomembnih odločitvah v naši družbi lahko rečemo prav tako malo kot kakšen kmet o svoji družbi ali (pravzaprav tudi) kot sovjetski državljan o svoji. Mi nismo gotovi za svoje zasebno življenje: samo nekaj mesecev brezposelnosti more uničiti slehernega med nami. Na splošno pa menimo, da ni pošteno tako govoriti."

Skratka Američani ne upoštevajo dejstva o strašnem bogastvu, prav tako kot sploh ne razmišljajo o ogromnem razponu dohodkov v Ameriki. Komajda obstaja vsaj kolikor toliko pomembno politično gibanje, ki kaže na te razlike. Johnsonova „vojna zoper siromaštvo" je pritegnila le malo število ljudi; služila je le nabiranju „denarja za siromake", za tiste, ki so ga znali razmetati. Prav nič jih ne moti, da so obkroženi s siromaštvom, in tudi to ne, da je vsak četrti med njimi siromak. Sedem ali osem na vsakih deset sprejme brez protesta dejstvo, da kaže letni dohodek njegovega gospodinjstva manj kot 10.000 dolarjev.

Preračunano v naš denar in merjeno z našimi razmerami letni dohodek 10.000 dolarjev nedvomno veliko pomeni. Toda v Ameriki vsakdo ve iz prakse, kaj more imeti družina od tega denarja. Zanimivo je videti, kakšen je ta dohodek, razdeljen na posamezne izdatke. Ameriško ministrstvo za delo je objavilo, da lahko štiričlanska družina doseže „skromno, a dostojno življenjsko raven", če zasluži na leto 9191 dolarjev ali mesečno 776 dolarjev oziroma tedensko 177 dolarjev. Toda tak dohodek je znatno nad ameriškim povprečjem; ima ga le vsaka četrta ameriška družina, in še to pogosto le s skupnim zaslužkom več družinskih članov.

Poglejmo, kaj je mogoče nabaviti z mesečnim dohodkom v višini 776 dolarjev. Takoj na začetku meseca iz plačilne vrečke poberejo socialno zavarovanje, zavarovalne družbe ter državne in lokalne ustanove za davek skupno 114 dolarjev. Ostane torej praktično 662 dolarjev za mesec dni. Od tega gre za stanovanje s petimi prostori, s toplo in mrzlo tekočo vodo ter z vgrajenim gretjem 105 dolarjev, nadaljnjih 40 dolarjev bo treba odšteti za odplačilo obrokov za pohištvo, hladilnik in razne gospodinjske stroje, izdatki za hrano znašajo 179 dolarjev. Ob takih dohodkih je možno vsaka štiri leta kupiti rabljen avto, ki stane potem z bencinom vred 72 dolarjev na mesec. Za otroke je treba računati 63 dolarjev, družinski oče bo dobil vsako četrto leto novo obleko za vsako priložnost, posebno poletno obleko pa le vsakih dvanajst let; letno bo dobil dva para delovnih hlač in par dnevnih čevljev, vsako drugo leto pa plašč in delovne čevlje. Žena bo kupila dve obleki in dve bluzi na leto, en pulover, par delovnih hlač in 13 parov nogavic. Otroci bodo dobili tisto, kar potrebujejo. Za toaletne potrebščine (vključno enega ženinega obiska pri frizerju v treh mesecih) je treba računati 18 dolarjev mesečno. Izdatki za zdravstveno zavarovanje, za zobozdravnika, za zdravila in podobno znašajo mesečno 39 dolarjev. Za praznovanje rojstnih dnevov in druge zabave bo treba odšteti povprečno 34 dolarjev na mesec, izdatke za pribor in orodje pa je treba predvideti v višini 6 do 7 dolarjev mesečno.

Kdor ni lastnik hiše, mu bo torej ostalo še 115 dolarjev; če pa je kdo kupil hišo, bo moral za mesečni obrok predvideti 53 dolarjev in bo ostalo le še okrog 60 dolarjev, kar lahko porabi za razne „užitke". Tako bo šlo dobrih 15 dolarjev letno za časopise in skoraj 19 dolarjev za knjige. Otroci bodo lahko šli enkrat na mesec v kino, mož in žena pa samo vsaki tretji mesec. Šolske knjige veljajo letno 60 dolarjev. Vsako tretje leto bo mogoče nabaviti nov radijski sprejemnik in vsako deveto leto nov televizor. Kadilci v družini bodo imeli tedensko na razpolago osem škatel cigaret in poldrugo cigaro. Letno bo družina mogla kupiti 5 gramofonskih plošč.

Zdaj je družina porabila prav vse; za hranilnico ni ostalo nič, pa tudi o letnem dopustu ne more biti govora. Toda živela bo „skromno, a dostojno" vse leto in bo, če bo zaradi tega kdaj slabe volje, lahko popila še 12 kozarcev piva na mesec.

V Ameriki ni gibanj, ki bi terjala razlastitev Rockefellerjevih. Lundberg pravi, da je to zato, ker so siromaki otopeli in zavoljo tega ne morejo več težiti k čemu boljšemu, ne morejo se razburjati.

Pravijo, da polovica Američanov umira revnih. Rodili so se brez vsega in tudi za seboj ne morejo zapustiti ničesar. V času svojega življenja so imeli nekaj oblek, nekaj kosov pohištva, televizijski sprejemnik in rabljen avto, ki so si ga nabavili na obročno odplačevanje. Nekaterim se je posrečilo, da so si privarčevali denar za lasten pogreb, a med njimi polovica nima imetja, ki bi bilo vrednejše od tri in pol tisoč dolarjev; velika večina ima znatno manj premoženja. Povprečno bogastvo polovice vseh odraslih Američanov znaša komaj 1800 dolarjev. Nadaljnjih 30 odstotkov odraslih Američanov „velja" do 20.000 dolarjev. Nad njimi je skupina z imetjem v višini tudi do 60.000 dolarjev (in to je meja. odkoder se prične zvezni davek na dohodek); toda tudi v tej skupini je povprečno bogastvo znatno nižje. Le 1,6 odstotka odraslih Američanov ima več kot 60.000 dolarjev.

„Saj je vseeno. Kaj novic od Carsona?"

„Nič."

Carson je bil njegov advokat, ki si je na vse kriplje prizadeval, da bi ga spravil iz zapora.

Randall je potegnil cigareto iz zmečkanega zavojčka.

„Ničesar se ne spominjam."

„V gostilni je bilo štirinajst ljudi. Prav toliko obremenilnih prič imaš."

Skomignil je z rameni.

Vedel sem, o čem je razmišljal. Če bi bilo treba, bi njegov denar zmešal spomin prič. Ni se mu bilo treba vznemirjati.

Prižgal si je cigareto.

„Koga pa naj bi ubil?"

„Enega izmed tvojih rudarjev. Billa Wackerja."

Ime mu ni ničesar pomenilo.

Zaslišal je krike od zunaj. Stopil je k oknu z rešetko.

Kaj bi pa radi, hudiča?"

„Tebe."

Nekaj časa jih je opazoval. Morda se je le začel vznemirjati.

„Zakaj pa si stopil v tisto beznico? Si nameraval na dobrodelni obisk?"

„Pri nas je demokracija, ne?"

„Seveda. Toda na sebi si imel smoking in pijan si bil. Izzival si jih s tem, da se jim je kar meglilo pred očmi. Dal si jim vedeti, da so berači, ti pa njihov kralj. To je še posebej prizadelo Wackerja. Beseda je dala besedo, ti pa si premalo pameten, da bi odšel, ko je bil še čas. Si bil pogumen zaradi revolverja?"

Namrščil je obrvi.

„Bil sem v samoobrambi. On me je izzval. Vsi, ki so bili tam, to dobro vedo."

„Morda res. Toda večina teh ljudi so Wakerji ali njihovi sorodniki. Na zadevo gledajo drugače kot ti."

Jed se je oglasil od okna: „Še bolj pijani so."

Pogledal sem. Zdaj jih je bilo skoraj petdeset. Brškone so drug drugega dražili in vzpodbujali, vendar sem bil še vedno prepričan, da bodo samo še več pili in nato odšli domov. Prepoznal sem Jedova bratranca v razkošnem avtomobilu.

Zadonela je avtomobilska hupa. Ljudje so bežali s ceste, ki so jo razsvetlili močni žarometi. Pred zaporom se je ustavil velik odprt avtomobil.

Helen Randall je skočila iz avtomobila in počakala, da sem odklenil vrata. Pogledala me je s svetlimi očmi in rekla:

„Lew, kje je moj brat?"

„Samo dve celici imamo," je rekel Jed. „Bržkone bo v eni izmed njiju."

Randall se je trdno držal železnih palic. „Glej, glej, sestrica je prišla. Lepo od tebe, da si me prišla obiskat."

Zardela je.

„Prišla sem takoj, ko sem zvedela, kaj se je zgodilo. Bila sem pri Jacksonovih. Saj veš, da žive sto kilometrov od tod."

„Bistveno je, da si tukaj, draga Helen. Randallovi morajo držati skupaj. Četudi sta samo dva."

„Kaj pa je pravzaprav bilo, Philip. Carson ni vedel veliko povedati."

Randall se je popraskal po tilniku.

„Kaže, da sem nekoga ubil. Nekega Walkerja..., Welkerja... ali Wilkerja. Nekaj takega bo..."

„Billa Wakerja," je brezbrižno rekel Jed. „Pustil je ženo in šest otrok."

„Zares?" je prav tako brezbrižno rekel Randall. „Tile hribovci se plodijo kot zajci."

Jed se je zasukal na petah in stopil stran. Helen se je dotaknila moje roke.

„Prosim, rada bi bila sama s Philipom."

Čez deset minut je prišla v pisarno.

„Ne bi mogli razgnati ljudi, Lew? Philip je zaradi njih..., hm..., nekoliko živčen."

„Tukaj je popolnoma varen, Helen."

Ni bila videti prepričana.

„Mar ne bi bilo previdneje, ko bi ga odpeljali v Marysville?"

Odkimal sem.

„Ne, Helen. Mislim, da ne bi bilo pametno, če bi ga odpeljali iz okrožja."

„Ste prepričani, da se mu ne bo zgodilo nič hudega?"

„Obljubljam vam."

Stopila je proti vratom.

„Skušala se bom pogovoriti s Carsonom, kaj bi lahko storil za Philipa."

„Trenutek," sem rekel. S stojala sem vzel karabinko in odklenil vrata. Ko me je množica zagledala je umolknila.

„Dajte gospodični prosto pot," sem ukazal.

„Saj ni treba, Lew," je rekla. „Prepričana sem, da mi ne bi naredili nič žalega."

Nameril sem karabinko na Elma Wakerja, strica pokojnega Billa Wakerja. „Si razumel, Elmo? Se boš umaknil, ali pa raje vidiš, da te odnesejo v krsti?"

Resno me je pogledal, potem pa se je umaknil izpred Heleninega avtomobila. Drugi so stopili za njim, čeprav jim to ni bilo všeč. Ko je Helen speljala, sem rekel: „Zdaj pa pojdite domov, da se boste streznili. Če še niste dovolj pijani, potem pa vsaj pojdite s ceste."

V odgovor je zatrobilo iz vseh avtomobilov. Zaprl sem se v pisarno.

Jed je sedel v naslonjaču in si zamišljeno ogledoval nohte.

„Misliš, da bodo Randalla obsodili in obesili?"

Nisem odgovoril.

Jed me je pogledal. Imaš seznam štirinajst prič. Vsi imajo dobre oči."

„In prazne žepe."

Jed se je spet zamislil. Prav lahko sem uganil, o čem razmišlja. Randall bo razdelil nekaj dolarjev in vsi bodo pozabili, kar se je bilo zgodilo ali pa bodo pred sodiščem drugače razlagali dejstva.

(Konec prihodnjič)

za oddih in razvedrilo

JAMES HOLDING

Tihotapci

Dopotovala sta z dopoldanskim letalom iz Züricha in zdaj sta stala pred vratarjem hotela Excelsior v Neaplju. Ko je Arthur izpolnil tiskovino in jo dal vratarju, je ta hitro pogledal nanjo ter veselo dejal:

— A, zakonca Benson iz Devenporta! Vajina soba je pripravljena. Številka 52. Prihranil sem jo za vaju. Imela bosta izredno lep pogled na zaliv.

Benson je bil razočaran, ko je gledal, kako je vratar vzel prtljago in jo nesel proti dvigalu. A ko je stopil za njim, se je vratar nenadoma spomnil:

— Scusi, signor Benson, sporočilo imam za vas. Oprostite, ker sem vam pozabil to takoj povedati . . ., — je dodal in ponudil Bensonu bel pisemski ovitek, na katerem je bilo z vijoličasto tinto napisano njegovo ime.

Ko sta ostala z ženo sama v sobi, je Arthur, držeč še vedno ovitek v roki, dejal: — Zdi se mi, da vratar ni pozabil na pismo, ampak mi ga je izročil šele, ko se je prepričal, da sva zanesljiva.

Ann se je zdrznila: — Arthur, prosim, ne odpiraj ga. — Sodeč po glasu, je bila zelo izmučena.

— Toda človek v Zürichu mi je rekel . . .

— Ne zanima me, kaj je rekel, — ga je prekinila sredi stavka. — Nespametna sva bila, da sva ga sploh poslušala. V tako pogodbo bi sploh ne bila smela privoliti. Prišla sva sem na priporočilo tujca. To je nevarno, zelo nevarno, Arthur . . .

— Morda je res, toda zdaj je pač prepozno! — je odgovoril držeč ovitek v visoko dvignjeni roki.

Solze so ji zalile oči. — Tako se bojim, Arthur! Nikoli se še nisva pregrešila proti zakonom. Vedno si bil pošten. Žali me, ker se tako hote izpostavljaš nevarnosti.

— Nikar ne jemlji vsega tako tragično. Ann! Nazadnje je to samo tihotapstvo, a to obstaja, odkar svet stoji. S tem so se ukvarjali tudi častivredni ljudje. To, kar nameravam, je bolj izraz človekove volje in svobode kakor protizakonito dejanje . . .

Odprl je ovitek in pogledal pismo.

— Kaj piše?

— Samo številka telefona . . .

— Brez imena?

— Nič drugega! Menim, da je tako tudi prav.

— Strašno! Kesam se, da sva v to sploh privolila.

Stopil je k njej in ji ljubeče položil roko na ramo.

*

Dvajset minut pozneje, po telefonskem razgovoru, je bil na poti proti kavarni Mazzini. Tam ga bo čakal človek v rdečem puloverju — za tretjo mizo v prvi vrsti od vhoda.

Ko je vstopil, je ta človek že sedel tam. Približal se mu je, sedel na sosedni prazni stol in tiho dejal: — Jaz sem Benson. V Zürichu so mi rekli . . .

— Počakajte . . ., — tujec je dvignil roko. — Vem, kaj so vam rekli v Zürichu. Povedali so vam, da sem trgovec z redkim, dragocenim blagom, ki ga je le težko dobaviti. Toda mi o poslu nikoli ne govorimo v javnosti, a blaga ne dobavljamo, preden se nismo prepričali o zanesljivosti naših odjemalcev.

Ko si je obrisal usta in prižgal cigareto, je šepetaje dejal: — Koliko časa ste že v Evropi?

— Več kakor leto dni. Opravila sva že dolgo potovanje. Niti jaz niti žena še nisva bila poprej tostran Atlantika. Evropo želiva dobro spoznati in se nama ne mudi domov.

— To je zelo pametno in premišljeno. Če človek ne potuje daleč v tujino in se kmalu vrne, postane sumljiv. Leto dni? To je povsem primerna doba. Ali ste že bili kdaj naša stranka?

— Še nikoli.

— Amater, — je odgovoril tujec nekoliko razočarano. — Tega poprej nismo vedeli. To pomeni, da nimate še nobenih izkušenj.

— Ne. Toda menim, da je to brez pomena. — Medtem ko je tako govoril, je mislil na Ann, ki je čakala nanj v hotleu. Nato je nadaljeval:

— A koliko zahtevate?

— Tisoč dolarjev. V lirah seveda. Dolarje boste zamenjali v raznih bankah in manjših vsotah. Nikoli vseh naenkrat.

— Tisoč dolarjev? — je nezaupljivo vprašal Benson.

— Presenečeni ste, toda vedite, da je dobava zelo težavna! — je odgovoril tujec, vznemirjen zaradi Bensonovega vprašanja. — Take stvari ne rasejo na drevju. Malo je ljudi, ki so pripravljeni za kupčijo. Takega blaga si ne morete nabaviti po časniških oglasih. Torej plačilo v lirah. Blago boste prevzeli, čeprav ga poprej ne boste videli. Morate nam zaupati.

— Zaupam vam.

Sobesednik se je zdaj prvič nasmehnil in dodal: — Toda mi ne zaupamo vam. Tudi jaz sem samo posrednik. Najprej se mora moj gospodar pričati o vaši zanesljivosti, šele nato bo odobril kupčijo.

— To se bo dalo lahko urediti.

— Pridite jutri opoldne med 13. in 14. uro v restavracijo Cezar na griču Vomero.

— Smem pripeljati tudi svojo ženo?

— Kakor želite.

— Dobro. In če vaš gospodar privoli?

— Vam bomo blago izročili jutri ob 17. uri na križišču Vie Morelli in Vie Partenope.

— Dobro. A kaj bo potem, ko blago prevzamem? Kako bom prišel domov brez zapletljajev?

Italijan je skomignil z rameni. — Nič še ni registrirano, razumete? Ali ostanete še nekaj časa v Neaplju?

— Odvisno je . . .

— No, ostanite še do ponedeljka. Tako vam svetujem. V ponedeljek so uradi odprti. Takrat boste mogli vse urediti in pri ameriških oblasteh ne boste zbudili nobenega suma. Ves postopek bo trajal največ pol ure.

Dan pozneje je Benson po obedu v restavraciji Cezar ob peti uri popoldne čakal na križišču omenjenih ulic. Bil je razburjen, toda trudil se je, da bi tega nihče ne opazil . . . V resnici je krepko stiskal polivinilsko torbo z lirami, ki jih je dobil za tisoč dolarjev. Precej dolgo je čakal slednjič se je Italijan pojavil. Prečkal je ulico z veliko potovalno torbo. Benson mu je stopil naproti in izmenjala sta torbi. Italijan ni niti pogledal, ali je denar v redu. Dejal je: — Va bene, signor, mille grazie! — Nato je naglo izginil v množici.

Nekaj minut pozneje je bil Benson v hotelu. Potovalno torbo je položil na ženino posteljo. Z drhtečimi rokami je vznemirjena stala ob njem. Čez nekaj trenutkov je rekla: — Pohiti, Arthur, pohiti!

Ko je odprl torbo, je odstranil belo pregrinjalo in se zagledal v „blago“, ki ga bo pretihotapil v Združene države Amerike.

S široko odprtimi očmi je zrl vanj lep italijanski dojenček . . .

Benson je sedel na posteljo, si otrl znoj s čela in si globoko oddahnil. Končno sta zakonca Benson po vseh mogočih zakonitih poskusih, da bi posvojila kakega otroka, imela potomca. Nikoli več ne bosta, pisala neskončno dolgih tiskovin. V ponedeljek predpoldne bosta registrirala otroka kot novega ameriškega državljana Arthurja Bensona mlajšega, rojenega v Evropi, sina očeta Arthurja in matere Ann.

IZREKI

- **Kjer bogastvo hira, prijateljstvo umira.**
- **Delavec je vreden plačila.**
- **Delo hvali mojstra.**
- **Po kateri poti zelo vozijo, nikoli trava ne raste.**
- **Delo je revnega last, bogatemu v čast.**
- **Gostje praznijo možnjo in hlev.**
- **Kjer ni postave, tam ni prestopka.**
- **Kjer ni, tam smrt ne pobira.**
- **Dobro je, dokler mož vino nosi, a napak, kadar tam veljajo le pesti.**
- **Kjer osel leži, dlako pusti.**

Predlagamo za izbor

- **SLOVENSKA KNJIŽEVNOST 1945—1965,** 2 knjigi skupaj 844 str., pl., ilustr., šil. 180.—
- Niko Kuret: **PRAZNIČNO LETO SLOVENCEV,** starosvetne šege in navade, 2 knjigi skupaj 592 str., pl., ilustr., 125.—
- Rafko Dolhar: **POT V PLANINE,** črtice, 162 str., kart., il., 80.—
- France Avčin: **KJER TIŠINA ŠEPETA,** izbrani planinski spisi, 450 str., pl., barvne priloge 125.—
- Fran Šijavec: **SODOBNA SLOVENSKA LIKOVNA UMETNOST,** pregled slikovnega ustvarjanja na Slovenskem, 550 str., pl., ilustr. 142.—
- Jože Šifrer: **LITERARNA MNENJA,** 186 str., pl. 80.—
- Mitja Mejak: **KNJIŽEVNA KRONIKA 1962—1965,** 142 str., pl. 50.—
- Gustav Schwab: **NAJLEPŠE ANTIČNE PRIPOVEDKE,** 868 str., pl., ilustr., 156.—
- Jože Toporišič: **PRIPOVEDNA DELA FRANA SALEŠKEGA FINŽGARJA,** razprava, 350 str., pl. 78.—
- Leonard Wooley: **ZGODOVINA ČLOVEŠTVA,** razvoj kulture in znanosti, 488 str., pl., ilustr., 110.—

Posamezne knjige lahko naročite po pošti. Plačilo možno tudi v obrokih.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC, WULFENGASSE

ART BUCHWALD

Vinska pokušnja

„Na vsem svetu ni nič imenitnejšega, kot so francoska vina. Njihovo visoko plemstvo izvira iz Medoca: margaux, saintjulien, saint-estephe pauliac in moulis — vina, ki v eleganci in barvi nimajo tekmeca.“

S temi besedami so nas pozdravili, ko smo se odpeljali na trgatev v Bordeaux. Kot goste monsieura Alexisa Lichina, posestnika Chateau Prieure-Lichine et Lascombes, smo preživeli nekaj dni v Medocu in videli, kako spravljajo vino — bila je trgatev, ki po sodbi izvedencev ni imela primere v kvantiteti in kvaliteti.

In ker je bil letnik tako dober — tako smo brali v eni od skrivnostnih francoskih gospodarskih analiz — tudi vinske cene niso mogle pasti. Prejšnja leta je bila trgatev skopa. Zato so cene rasle. Prav razumljivo. Toda zakaj so zdaj cene rasle, ko je bila letina tako bogata? Eden od vinskih posestnikov je nejevoljno odgovoril: „Ker gre za tako dober letnik!“

Potovanje z monsieurom Lichinom se je pričelo na njegovem posestvu. Nemudoma smo začeli pokušati vina — da bi se privadili, kajti monsieur Lichine je močno skrbel, da mu ne bi delali sramote.

Prinesli so vino. Dragoceno kapljico. Izpili smo poln kozarec. „Ne, ne, ne,“ je vzkliknil Lichine, „nikar ne pijte v požirkih! Vino mora krožiti po ustih . . .“

„Tako kot urni kazalec ali narobe?“

„Kot kazalec. Pri burgundcu pa je drugače. In potem ga morate izpljuniti!“

Vadili smo, dokler monsieur ni bil zadovoljen.

„Tako, in kaj pravite zdaj?“

„Usta nam vleče skupaj.“

„Ne, tako ne gre,“ nas je rotil monsieur Lichine, „pričakovali bodo, da boste rekli kaj strokovnjaškega, na primer: plemenito vino, zrel sadež, izbran cvet — to, kar dosti obeta.“

„Okay,“ smo rekli, „toda usta nam navzlic temu vleče skupaj.“

Naša druga postaja je bil Chateau Margaux, eno izmed štirih najzanimivejših vinskih posestev v Franciji. Poskušali smo vino in ga vrteli po ustih. „Prav posebno strukturo ima,“ smo rekli. „Kakor dober bombaž.“

Monsieur Lichine mi je stopil na nogo: „Mister Buchwald meni kajpada, da je vino kakor baržun.

Potem ko so nas vodili po vinogradih — pri čemer smo odkrili, da v Bordeauxu nihče ne tlači grozdov z bosimi stopali, tako kot smo se učili v šoli — nas je monsieur Lichine popeljal v Chateau Latour, spet na eno izmed najznamenitejših vinogradniških posestev v Franciji.

Poskusili smo vino in rekli:

„Veličastna kapljica. Bogata in izbrana cvetica nima primere.“

Monsieur Lichine se je smehljal.

„Bi lahko dobili kozarec vode?“ smo povpraševali posestnika Latoura, grofa Huberta de Beaumonta.

Monsieur Lichine je široko zinil.

„Vode?“ — Grof je dvignil obrvi. „Mar si želite umiti roke?“ Še preden smo utegnili odgovoriti grofu, nas je monsieur Lichine prijel za roko in nas posvaril.

„Saj sem vam vendar povedal, da mi je vino potegnilo usta skupaj.“ Monsieur Lichine nas ni hotel slišati.

Poslednji Chateau, ki smo ga obiskali, je pripadal Philippu de Rotschildu, posestniku vinogradov Mouton-Rotschild. Monsieur Rotschild je bil popoln gostitelj. Popeljal nas je po svojih bogatih kleteh in nas povabil na kozarec šampanjca v hišo, v eno najlepših posloij v vsej Franciji. Odšli smo po stopnicah in strežaj je prinesel vsakemu kozarec šampanjca. Monsieur Lichine je nazdravil gostitelju.

Šampanjec smo vrteli po ustih. Monsieur Lichine nas je prepadeno pogledal. „Nikar!“ je vzkliknil.

Toda bilo je prepozno. Medtem smo že izpljunili.

ILF IN PETROV

Avtomobilček

Pri prebiranju jutranje pošte je naletel direktor gorkovske avtomobilske tovarne na pismo skrivnostno optimistične vsebine.

„Dragi tovariši,“ je pisalo v njem, „konkretna naloga naše poizkusne postaje za vinogradništvo in zelenjadarstvo je, da postavi delovnemu človeku na mizo grozdje prvovrstne kvalitete . . .“

Direktor je razumel, ne da bi dalje bral. Saj je vedno isto. Ponujajo nam, da nam dobavijo vagon prvovrstnega paradižnika ali zgodnjega grozdja, za protiuslugo pa: avtomobilček izven plana.

Direktorju se je zmračil obraz:

— Zaženite tole v koš! — je rekel tajnici.

Direktor je vzel v roke drugo pismo in bral:

Malarija je veliko zlo. Če pride nevarni komar anofeles, je samo ena rešitev: beg v najbližje mesto, kjer so storili zadostne profilaktične ukrepe . . .“

— Nesmisel, — je zagodrnjal direktor. — Proti malariji se borimo čisto drugače. Škropljenje z insekticidi . . .

— Tu smo, tovardiš direktor, — je pojasnila tajnica. — Direktor poizkusne postaje Uljuski meni, da bi se pred komarjem malarije lahko rešil samo z avtomobilom, in zato predlaga . . .

— Zaženite pismo v koš! — je zagrmel direktor.

Čez pol ure je prišel prvi obiskovalec.

Na pragu direktorjevega kabineta so se zableščali zlati gumbi.

— Dovolite, jaz sem Gnusevič. Gnusevič. Iz črnomorske uprave za navigacijo. Naša uprava je ugotovila, da v vašem podjetju primanjkuje ur. Da bi nadaljevala svojo slavno tradicijo, ima naša uprava za svojo dolžnost, da priskrbi vsemu vodilnemu kadru vaše tovarne naše slavne ure znamke Buro. Uprava za navigacijo . . .

— Stojte, vse se mi vrti v glavi!

— Tri avtomobilčke, — je dahnil Gnusevič. — Tri majčkene avtomobilčke izven plana.

Direktor se je dvignil, globoko zajel sapo in zagrmel:

— Pojdite k tristo hudičem vi in vaše ure in naši avtomobilčki!

Ta dan je minil sorazmerno mirno. Neka moskovska tovarna je izvedela, da nosijo delavci avtomobilske tovarne oguljene obleke in je bila pripravljena pod zelo ugodnimi pogoji priskočiti na pomoč. Nato se je pojavil odposlanec sormovske ladjedelnice in ponudil vlačilca za avto. Razen tega se ni zgodilo nič omembe vrednega.

Ponoči je direktorja mučila mora. V spanju se mu je pojavilo triintrideset gasilcev, ki so vihteli svoje bakrene čelade in deklamirali:

— Če nam dobavite avtomobilček izven plana, vam bomo pogasili nekaj požarčkov izven plana!

Direktorjeva žena je morala poklicati zdravnika.

— Kaj je z vami, moj dragi? — je vprašal doktor.

— Razumite vendar, vsak avtomobil, ki zapusti pri nas tekoči trak, je natančno planiran . . .

— Ne vznemirjajte se . . . Pomirite se . . .

— Mar imajo vsi ti ljudje resnično vrabčje možgane, da ne razumejo, da pošiljamo svoje avtomobile tja, kjer to zahtevajo interesi socialističnega gospodarstva . . .

— Mir, mir! Izčrpani ste, dragi moj! Vidite, tudi mi zdravniki smo izčrpani od neprestanega tekanja od pacienta do pacienta. Če bi mi priskrbeli avtobomilček . . . potem bi vam . . . odprite usta! . . . potem bi vam jaz priskrbel izvenplanski dvomesečni dopust, no?

— Znoreli ste, doktor! — je zavpil direktor in lovil sapo.

ŠPORTNI VESTNIK

KOŠARKA

16. evropsko prvenstvo

Evropski košarkarji se ta teden potegujejo za čim boljšo uvrstitev na letošnjem XVI. evropskem prvenstvu, ki poteka v Italiji. V dosedanjih prvenstvih je največkrat osvojila zmago Sovjetska zveza, ki je bila kar devetkrat evropski prvak. S tem pa ni rečeno, da se ostale države ne uveljavljajo uspešno. Nasprotno, že v prvih tekmah letošnjega prvenstva v Caserti in Neaplju so pokazale, da hočejo prav tako demonstrirati svoje kvalitete. V posebni meri velja to tudi za jugoslovansko reprezentanco, ki je nastopila sicer močno pomlajena, ima pa vendar dobre izglede, da odločilno soodloča, ko bo šlo za razdelitev prvih mest. Deveto mesto pred dvemi leti v Helsinkih je bilo pač dober nauk.

HOKEJ NA LEDU

KAC pred težko nalogo

Celovški KAC ima po kratkem oddihu spet naporno sezono pred seboj. To velja še posebno za srečanje v finalu za evropski pokal, ko se bodo Celovčani pomerili z lanskoletnim sovjetskim prvakom ZSKA Moskva. Sicer ima KAC to prednost, da bo obe tekmi igral na domačih tleh, vendar pa zaradi tega nikakor ne kaže podcenjevati sovjetske ekipe, ki ima v svojih vrstah odlične igralce, ki so že večkrat uspešno sodelovali na svetovnih prvenstvih in olimpijskih igrah, kjer je v zadnjih letih vedno zmagala Sovjetska zveza.

Za celovško moštvo bi bil s tega vidika že lep uspeh, če bi tekmi izgubilo s čim manjšo razliko v golih. Nedavno gostovanje Celovčanov na Češkoslovaškem, kjer so v tekmi proti moštvu Motor Češke Budjevice utrpeli izredno visok poraz 2:11, je bilo vsekakor resno opozorilo. Včeraj zvečer je bil KAC v gosteh v Ljubljani, kjer je igral proti tamkajšnji Olimpiji (ob zaključku lista izid tekme še ni bil znan). Jutri zjutraj pa bo celovško moštvo odpotovalo v St. Ulrich, kjer bo zvečer prva tekma za evropski pokal 1969-70, ko bo KAC nastopil proti italijanskemu prvaku HC Grödental-Recoaro.

MOTO-CROSS

Mednarodna tekma v Launsdorfu

Jutri in v nedeljo bodo v Launsdorfu pri Št. Vidu na Glini velike mednarodne tekme v moto-crossu, pri katerih se bodo pomerili znani dirkači iz dvanajstih dežel. Dirkalna steza v Launsdorfu sodi med najbolj strme in tudi najtežje proge v Evropi. Na startu bodo predvsem tekmovalci iz Avstrije in Zahodne Nemčije, medtem ko iz Švedske pričakujejo svetovnega prvaka Stena Lundina, ki bo gotovo marsikateremu udeležencu tekme zagrenil življenje. Vendar pa tudi največji favoriti ne bodo smeli podcenjevati avstrijskih in nemških tekmovalcev, med njimi zlasti Manfreda Klerra in Mathiasa Schnedla oziroma Otta Walza in Güntherja Eckenbacha, ki vsi lahko merodajno posežejo v boj za prvih pet mest.

BOKS

Orsolics evropski prvak

Prejšnji teden se je v razprodani Mestni hali na Dunaju pred 14.000 gledalci odvijal izvrsten boksarski dvoboj za naslov evropskega prvaka v kategoriji welter. V ringu sta si stala nasproti že enkratni evropski prvak v lažji kategoriji Avstrijec Hans Orsolics ter dosedanji evropski prvak v kategoriji welter Francoz Jean Josselin.

V prvih fazah boja se je kazala še lahka premoč Francoza, toda že v četrti rundi je bilo videti, kaj se je Orsolics naučil pri treniranju na Madžarskem. Francozu, ki v 117 amaterskih in 61 profesionalnih bojih še ni izgubil s k. o., je hitra in trda levica Dunajčana zadala strašen udarec, od katerega se Josselin ni več opomogel. Italijanski sodnik ga je iztočkoval in simpatičnega dimnikarja z Dunaja proglasil za novega evropskega prvaka.

LAHKA ATLETIKA

Za svetovni rekord

Le dva meseca se je znana avtrijska atletka Liese Prokop lahko veselila svojega svetovnega rekorda v peteroboju, ki ga je dosegla letos julija s skupno oceno 5089 točk. Konec prejšnjega tedna jo je namreč prekosila Nemka Heide Rosendahl, ki je skupno oceno povišala na 5155 točk, potem ko je 1. junija letos že enkrat izboljšala svoj lastni svetovni rekord od 4995 na 5023 točk. Liese Prokop se bo jutri in v nedeljo še enkrat skušala povzpeti na svetovni vrh v peteroboju žensk, potem pa se namerava s športnega polja preseliti na politični parket.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljev. — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 4. 10.: 6.05 Odkrito povedano — 6.12 Vesele melodije — 9.00 Smeh sodi k oliki — 13.00 Srečanje z Avstrijo — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.45 Orkestrski koncert — 16.15 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Domovina Avstrija — 20.00 Portret — 21.00 Solistični koncert — 22.10 Po sledeh Evripida — 22.45 Avstrijska pesem dvajsetega stoletja — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 5. 10: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Mojstri klasične operete — 15.45 Evropa 69 — 16.15 Ljubite klasiko? — 17.05 Obzornik znanosti — 18.45 šansoni — 19.10 Samo veselje z glasbo — 20.00 Orkestrski koncert — 22.10 Tribuna — 23.10 Glasba z Dunaja.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska odaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 4. 10.: 5.05 Pihalna godba za začetek dneva — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Obzornik za ženo — 10.05 Avstrijska glasba 20. stoletja — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbiralce znamk — 14.20 Kjer prepevajo, tam ostanemo — 15.30 Koncert želja — 18.00 Aktualno za delovno ženo — 18.40 Koroški profili — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Vesel večer — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 5. 10.: 7.35 Križem po alpski deželi — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Srečanje z mladostjo — 9.45 Ljudske viže — 10.00 Izlet v deželo operete — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert želja — 16.00 Otroški oder — 16.30 To je moj Dunaj — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Koroški portret — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavar Hans Sima — 19.40 Deželni razgled — 20.10 „Grofica Marica" opereta.

Ponedeljek, 6. 10.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 5.33 Ljudske viže — 9.30 Pesmi Italije — 10.15 Evropski pripovedniki 20.stoletja — 11.00 Veselo zaigrano — 13.55 Davčno pravo — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Glasba — 19.15 Dom in šola — 20.10 „Ukradeni umor", radijska igra — 21.15 Ljudska glasba sosedov: Tessin.

Torek, 7. 10.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Dopoldansko glasbeno pismo — 10.05 V senci slave — 10.35 Dela velikih mojstrov — 10.45 Francoščina — 11.00 Ljudska glasba z Dunaja — 13.45 Iz deželnega prosvetnega programa — 14.00 Demokratična in avtoritarna vzgoja — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Otroška telovadba — 17.10 Avstrijci — 18.00 Koroško visokošolsko pospeševanje — 19.15 Slišiš pesmico — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Robert Stolz dirigira.

Sreda, 8. 10.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Operetni koncert — 10.05 Angleščina — 10.15 Cerkev v razvoju — 10.45 Francoščina — 11.00 Ljudska glasba — 14.00 Bolje živeti, bolje stanovati — 15.00 Koroški visokošolski tedni — 15.15 Koroški avtorji — 15.30 Pesmi koroških in slovenskih skladateljev — 17.10 V koncertni kavarni — 18.00 Kulturna prizma — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.10 „Supermarket za en dan", radijska igra — 21.00 Za prijatelja planin — 21.15 Zbiranje in raziskovanje ljudskih pesmi.

Četrtek, 9. 10.: 5.05 Veselo zaigramo — 9.00 Oblikovno bogastvo literature — 9.30 Lahka glasba — 10.05 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 15.00 Ura pesmi — 16.00 Venček melodij — 17.10 Operetni koncert — 18.00 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Radijska igra.

Petek, 10. 10.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Na poti po Koroški — 10.05 Italijanščina — 10.15 Gospodarstvo zadeva vsakogar — 10.35 Angleščina — 10.45 Interesna zastopstva — 11.00 Ljudska glasba — 14.00 In ljudje so tako prijetni — 15.00 Komorna glasba koroških skladateljev — 15.30 Koroška dežela, domovina — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 19.15 Veselo zaigrano — 20.10 Koroška pesem, koroška beseda — 20.53 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.35 Pogled k sosedu.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 4. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Zeleni gozd je lovčev raj.

Nedelja, 5. 10.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 6. 10.: 14.15 Informacije — Žena, družina, dom — 18.00 Pokoncilski pogovor.

Torek, 7. 10.: 14.15 Informacije — Koroška kronika — Za krmilom — Športni mozaik.

Sreda, 8. 10.: 14.15 Informacije — O gospodarstvu — Otroci igrajo za otroke — Mladinski zbori.

Četrtek, 9. 10.: 14.15 Informacije — Koroški zbori pojejo.

Petek, 10. 10.: 14.15 Informacije — Utrinek iz koroške kulturne zgodovine.

RADIO LJUBJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 4. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avtostop — 12.10 Romantične melodije — 12.40 Z ansambli domačih napevov — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 Melodija Pariza, Madrida in Rima — 15.40 Poje basist Danilo Merlak — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Poje zbor Donskih kozakov — 18.15 „Top-pops 11" — 18.50 S knjižnega trga — 10.15 Trio Vitala Ahačiča — 20.00 Sobotni večer — 20.30 Zabavna radijska igra — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 5. 10.: 4.30 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.38 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Voščila — 13.30 Novi ansambli domačih viž — 13.40 Nedeljska reportaža — 14.05 Vrtiljak zabavnih melodij — 15.10 Popoldne ob zabavni glasbi — 15.30 Humoreska tedna — 16.05 Po domače — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 Plesni orkestri — 23.15 Radi ste jih poslušali — 23.40 Godala v noči.

Ponedeljek, 6. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.45 Iz mladinskega glasbenega arhiva — 12.10 Orkester Velikega gledališča iz Moskve — 12.40 Koncert pihalnih orkestrov — 14.05 Pozdrav iz Pariza — 14.35 Voščila — 15.40 Novi posnetki zamejskih zborov — 17.05 Iz opere „Traviata" — 18.35 Lahka glasba — 19.15 Ansambel Lojzeta Slaka — 20.00 Dubrovniške poletne prireditve — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.05 Fran Levstik: Pesmi — 23.15 Z velikimi orkestri zabavne glasbe — 23.40 Lahko noč s pevci Marijano Deržaj, Lidijo Kodrič, Francem Korenom in Stanetom Mancinijem.

Torek, 7. 10.: 8.08 Operna matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Morda vam bo všeč — 12.10 Orkester dunajske Državne opere — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Iz albuma skladb za mladino — 14.20 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.40 Pri naših mladih glasbenih umetnikih — 17.05 Koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 18.15 V torek nasvidenje — 19.15 Ansambel Toneta Kmetca — 20.00 „Lepa pekovka", radijska igra — 20.56 Parada popevk — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.05 Cvetko Golar: Pelinroža — 23.15 Lahko noč s plesnim orkestrom Pat Boonom in Caterino Valente — 23.40 Zaplešimo s plesnim orkestrom RTV Ljubljana.

Sreda, 8. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Zabavna glasba — 12.10 Iz opere „Lepa Vida" — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za oddih — 14.35 Voščila — 15.40 Orkester Konservatorijskega koncertnega združenja iz Pariza igra Stravinskega — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Iz solistične glasbe — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert opernih arij — 21.00 Mozaik zabavnih melodij — 22.15 S festivalov jazza — 23.40 Pevci Nino Robič, Irena Kohont, Elda Viler in Lado Leskovar.

Četrtek, 9. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Iz opusa Slavka Osterca — 12.40 Priredbe makedonskih narodnih pesmi — 14.05 Mladina poje — 14.20 Operetne melodije — 15.40 Iz opere „Razuzdančeva usoda" — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Turizem in glasba — 19.15 Poje Sonja Gabršček — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Od Ibsena do Ionesca — 22.15 Iz sodobne francoske koncertantne glasbe — 23.15 Z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.

Petek, 10. 10.: 8.08 Operna matineja — 9.15 Pionirski tednik — 9.35 Morda vam bo všeč — 12.10 Melodije Antonina Dvoraka — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Lahka glasba za razvedrilo — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 15.40 S poti po domovini — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgledi po zabavni glasbi — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Ansambel Borisa Kovačiča — 20.00 Zbor in orkester „Joža Vlahovič" iz Zagreba izvajata pesmi jugoslovanskih narodov — 20.30 Dobimo se ob isti uri — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 V vedrem ritmu — 23.15 Popevke današnjih dni — 23.40 Razpoloženjska glasba.

Živinski sejem Lienzu

V petek 10. oktobra s pričetkom ob 9.30 uri bo v Lienzu na Vzhodnem Tirolskem sejem plemenske živine, na katerega bo prignanih 80 bikov ter 130 krav in telic. Živali izvirajo iz obratov, ki so po uradni ugotovitvi prosti tbc in bangove bolezni; cepljene so proti slinavki in parkljevki. Sejem bo nudil ugodno priložnost za nakup plemenske živine z visokimi zmogljivostmi ter posebej prilagojene na alpske razmere.

Socialna varnost

Na Dunaju je bila ta teden mednarodna konferenca, na kateri so strokovnjaki iz več kot 20 držav ter predstavniki pomembnih mednarodnih organizacij razpravljali o osnovah, metodah in dosedanjih izsledkih raziskovalnega dela na področju socialne varnosti. Posvetovanja so se udeležili strokovnjaki socialne znanosti, gospodarstveniki, pravniki, zdravniki in drugi izvedenci, prireditelj konference pa je bilo mednarodno združenje za socialno varnost, ki ima svoj sedež v Ženevi. Avstrijo zastopajo v tem združenju ministrstvo za socialno upravo, finančno ministrstvo ter zveza avstrijskega socialnega zavarovanja.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 4. 10.: 14.00 Mednarodni turnir dvigalcev uteži — 16.00 Za otroke — 16.35 Daktari — 17.25 vožnja z balonom — 17.30 Beatclub — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.15 Sestra Bonaventura — 21.45 Športni žurnal — 22.15 Čas v sliki — 22.25 „Grad strahov v Via Veneto", komedija.

Nedelja, 5. 10.: 15.00 Streha nad glavo — 15.50 Jahalni turnir — 16.20 Za otroke — 16.30 Otok zakladov — 18.00 Ernst Waldbrunn bere Karla Maya — 18.30 Oknar — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.10 Beseda za nedeljski večer — 20.15 Mizantrop — 21.50 Dunajski filharmoniki pri vaji in na koncertu — 22.50 Čas v sliki.

Ponedeljek, 6. 10.: 18.00 Deželnobzorske volitve na Nižjem Avstrijskem — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Hollywood in njegove zvezde — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 FBI: „Ena priča je ostala pri življenju" — 21.00 Poštni predal 7000 — 21.10 Duke of Edinburgh — 21.32 „Culloden" 22.40 Čas v sliki.

Torek, 7. 10.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Iskalci zakladov — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Prenos iz celovškega Mestnega gledališča — 22.15 Čas v sliki.

Sreda, 8. 10.: 10.00 Zvok iz človeške roke — 10.30 Kaj lahko postanem — 11.00 Zelenec mladi — 16.30 Za otroke — 17.15 Mednarodni mladinski obzornik — 17.35 Lassie — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Ljubi stric Bill — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Van Gogh — 21.35 Deželnozborske volitve na Nižjem Avstrijskem, diskusija — 22.35 Čas v sliki.

Četrtek, 9. 10.: 10.00 Šolarji pomagajo šolarjem — 10.30 Svet atoma — 11.00 Angleško življenje in književnost — 11.30 Snovi kemije — 12.00 Jesti in piti — 18.00 Italijanščina — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Policijsko poročilo — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 „Gigi", glasbena komedija — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Čarovni svet Jirija Trnke.

Petek, 10. 10.: 10.00 ABC moderne prehrane — 10.30 Vzpodbuda pesnika — 11.00 Gigi — 18.00 Človek v vesolju — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Zračni skoki 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Nepojasnjeni kriminalni primeri 21.15 50 let koroških obrambnih bojev — 22.25 Čas v sliki — 22.35 Nepojasnjeni kriminalni primeri.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 4. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 17.55 Po domače — 18.25 Disneyev svet — 19.15 S kamero po svetu: Romunija — 19.40 Za boljši jezik — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zabavno-glasbena oddaja — 21.35 Rezervirano za smeh — 21.50 Inšpektor Maigret — 22.40 Kažipot — 23.00 Poročila.

Nedelja, 5. 10.: 9.00 Madžarska oddaja — 9.20 Po domače — 9.50 Sto let tabora v Vižmarjih (prenos) — 11.20 Disneyev svet — 12.00 Kažipot — 16.25 Judex, francoski film — 18.00 Radost Evrope — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoristična oddaja — 21.20 Videofon — 21.35 Športni pregled — 22.05 Dnevnik.

Ponedeljek, 6. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Nemščina — 10.45 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Nemščina — 15.55 Angleščina — 16.10 Francoščina — 17.15 Madžarski pregled — 17.45 France Bevk: Pesterna — 18.00 Po Sloveniji — 18.25 Obrambna vzgoja — 18.50 Zabavno-glasbeni album — 19.20 Ljudje in poklici — 20.00 Dnevnik — 20.35 Čudežni svet, drama.

Torek, 7. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Ruščina — 16.10 Angleščina — 17.45 Risanka — 18.00 Lutkovna igra — 18.20 Po sledeh napredka — 18.40 Vokalno instrumentalni solisti — 19.05 Dokumentarni film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Velika imena sodobnega filma, nato balet „Čudežni mandarin".

Sreda, 8. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 17.15 Madžarski pregled — 17.45 Oddaja za otroke — 18.30 Pisani trak — 18.45 Prehrana v prirodi — 19.05 Gospodinjski pripomočki — 19.15 Jazz — 19.45 Prospekt — 20.00 Dnevnik — 21.05 Nogometna tekma — 22.45 Poročila.

Četrtek, 9. 10.: 9.10 Šolska oddaja — 10.30 Nemščina — 10.45 Angleščina — 11.00 Francoščina — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Nemščina — 15.55 Angleščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 18.00 Deček Jarbol — 18.15 Po Sloveniji — 18.45 Komedija — 20.00 Dnevnik — 20.35 Otvoritev operne sezone — 21.35 50 let Slovenskega narodnega gledališča Maribor — 22.20 Smart — 22.45 Poročila — 22.50 Opatija 69.

Petek, 10. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Angleščina — 14.45 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Otroški film — 18.15 Mi mladi — 19.00 Svet na zaslonu — 19.30 Naš globus — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ovčar, ameriški film — 22.00 Poročila — 22.05 Opatija 69.